

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра германської філології та перекладу

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ АНГЕЛИ
МЕРКЕЛЬ 2017–2021 рр. ТА ОЛАФА ШОЛЬЦА 2021–2023 рр.)

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
«Міжкультурна германістика (німецька та
англійська мови)»,
спеціальність – 035.043 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – німецька»

Марія Максимівна КРАВЕЦЬ

Науковий керівник:

канд.філол.н., доц. Ольга КУЧМА

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри германської філології та перекладу

протокол № 10 від «16» травня 2024 року

завідувач кафедри Сол

к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ — 2024

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена дослідженню персуазивних стратегій політичних промов у німецькому мовному просторі. Матеріалом дослідження слугували промови ексканцлерки ФРН А. Меркель та чинного на момент написання цієї кваліфікаційної роботи канцлера Німеччини О. Шольца. Для успішного досягнення поставленої мети, у теоретичному розділі розглянуто мовну реалізацію стратегій переконання, надано характеристику поняттям «стратегія» і «тактика», розглянуто й обрано класифікацію персуазивних стратегій для прикладного дослідження, визначено основні лінгвостилістичні засоби, характерні для політичної комунікації. Переконання досліджено через призму теорії мовленнєвих актів. Окремо представлені здобутки попередніх дослідників стосовно особливостей політичних промов суб'єктів дослідження. У практичному розділі здійснено поглиблений аналіз декількох аспектів: мовної реалізації стратегій переконання, стилістичний аспект вербальної реалізації персуазивних стратегій і тактик, визначено типи мовленнєвих актів, що сприяють досягненню переконувальної мети мовців. Ґрунтовний аналіз дозволив встановити статистику використання типів ілокутивних актів у досліджуваних німецькомовних політичних промовах.

У результаті якісного та кількісного компаративного аналізу виявлено особливості промов А. Меркель (напр. емпатія, заклики), та О. Шольца (номінальний стиль); визначено, що обидва мовці апелюють здебільшого констативами; окреслено мовні та стилістичні засоби реалізації стратегій переконання — синтаксичні (анафора, епіфора і т. д.) та лексичні (метафора, епітет тощо).

Ключові слова: *стратегія переконання, тактика переконання, політична промова, політичний дискурс, теорія мовленнєвих актів, прагмалінгвістика, мовленнєвий акт, стилістичні засоби.*

ABSTRACT

The master's thesis is devoted to the study of persuasive strategies of political speeches in the German language space. The material of the study was the speeches of the ex-chancellor of Germany, A. Merkel, and the current German chancellor, O. Scholz, at the time of writing this thesis. To successfully achieve the set goal, the linguistic implementation of persuasion strategies is reviewed in the theoretical section, the terms «strategy» and «tactics» are characterised, the classification of persuasive strategies for applied research is studied and selected, and the main linguistic stylistic tools characteristic of political communication are determined. Persuasion was investigated through the lens of speech act theory. The achievements of previous researchers regarding the peculiarities of the political speeches of the research subjects are presented separately. In the practical section, an in-depth analysis of several aspects is carried out: the linguistic implementation of persuasive strategies, the stylistic element of the verbal implementation of persuasive strategies and tactics, and the types of speech acts that contribute to the achievement of the speakers' persuasive goal are determined. The basic analysis made it possible to establish the statistics of the use of types of illocutionary acts in the investigated German-language political speeches.

As a result of qualitative and quantitative comparative analysis, features of A. Merkel's speeches (e.g. empathy, appeals) and O. Scholz's (nominal style) were revealed; it is determined that both speakers appeal mostly with constatives; linguistic and stylistic means of implementing persuasion strategies are outlined: syntactic (anaphora, epiphora, etc.) and lexical (metaphor, epithet, etc.).

Keywords: *persuasive strategies, persuasive tactics, political speech, political discourse, speech act theory, pragmalinguistics, speech act, stylistic devices.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	9
1.1. Стратегії й тактики переконання та їхня мовна реалізація.....	9
1.1.1. Стратегії й тактики: характеристика.....	9
1.1.2. Стратегії переконання у політичній комунікації.....	10
1.1.3. Лінгвостилістичні засоби реалізації стратегій переконання у політичній комунікації.....	15
1.2. Переконання у теорії мовленнєвих актів.....	17
1.2.1. Прагмалінгвістика: проблематика дослідження.....	17
1.2.2. Мовленнєвий акт як предмет дослідження прагмалінгвістики.....	20
1.2.3. Мовні та позамовні засоби вираження мовленнєвого акту переконання.....	23
1.3. Політичні промови та їхня роль у політичному дискурсі.....	25
1.3.1. Політична промова та її характерні риси.....	25
1.3.2. Особливості промов Ангели Меркель.....	27
1.3.3. Особливості промов Олафа Шольца.....	29
Висновки до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ ТА МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ.....	35
2.1. Аналіз промов Ангели Меркель.....	35
2.1.1. Стратегії переконання у публічних виступах А. Меркель та їх прагмалінгвістична реалізація.....	35
2.1.2. Лінгвостилістичні фігури як спосіб реалізації мовленнєвих актів переконання.....	45

Висновки до другого розділу.....	50
РОЗДІЛ 3. МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ В ПРОМОВАХ ОЛАФА ШОЛЬЦА: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	54
3.1. Аналіз промов Олафа Шольца.....	54
3.1.1. Прагмалінгвістична реалізація стратегій переконання у промовах О. Шольца.....	54
3.1.2. Функціональна характеристика лінгвостилістичних засобів та прийомів у промовах О. Шольца.....	61
Висновки до третього розділу.....	65
ВИСНОВКИ.....	68
ZUSAMMENFASSUNG.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	82
ДОДАТКИ.....	90
Додаток 1. Реалізація стратегій переконання А. Меркель (типологія мовленнєвих актів).....	90
Додаток 2. Реалізація стратегій переконання О. Шольца (типологія мовленнєвих актів).....	97

ВСТУП

Сучасний політичний дискурс неможливо уявити без жанру політичної промови. Промови оголошуються політиками ледь не щоденно, але кожне висловлювання підібране з метою досягнення політичним діячем поставлених цілей, вираження думок, що збігаються з поглядами однодумців та збереження репутації. Однак, чи не найбільш важливою функцією кожної політичної промови, незалежно від тематики, є переконання слухачів. Політики завжди шукали нові способи переконання за допомогою мовних засобів, звертаючись за консультацією політтехнологів, а також спеціалістів з ораторського мистецтва, які допомагають донести певні сенси до адресата і спонукати його до дій. У ефективній промові використовуються різноманітні стилістичні фігури, компліменти, засудження опозиції та інші засоби впливу. Дані засоби втілюються за допомогою стратегій і тактик переконання. І саме тому стратегії переконання є об'єктом вивчення соціальних наук, зокрема політології, соціології; філософії, перш за все — риторики; а також становлять інтерес для мовознавчих дисциплін, таких як прагмалінгвістика, медіалінгвістика та соціолінгвістика.

Темою даного дослідження є «Стратегії переконання у німецькомовних політичних промовах».

Стратегії переконання у цій роботі досліджуються саме з погляду прагмалінгвістики. З огляду на це, ми проаналізували праці вітчизняних та закордонних дослідників з теорії мовленнєвих актів (Д. Л. Остін, О. Шепетяк, Дж. Сьорль, Г. Грайс, Д. Вандервекен, Г. Ліч, К. Бах та Р. М. Гарніш) та мовленнєвого акту переконання (П. Коста, М. Шварц-Фрізель, К. Маркс, С. Даміш). Попри значну кількість досліджень, що розглядають стратегії переконання (Й. Кляйн, К. С. Карпова, М. Мозер, Н. Б. Іваницька, С. А. Вискушенко, О. В. Мосієнко, Т. В. Свиридюк, М. Гулей, Т. М. Уділова, О. О. Крупій, Р. Чалдіні, Н. В. Петій, Л. В. Монастирська) та мовно-стилістичні засоби вираження переконання (І. Адамські, Е. Грубер-Токіч та ін.), стратегії

переконання у німецькомовному політичному середовищі ще не були всебічно досліджені. Оскільки стратегії переконання вивчались нами у політичному контексті, у роботі розглянуті поняття політична промова та її роль у політичному дискурсі (Т. Ван Дейк, О. В. Дмитренко, О. М. Шинкаренко, Т. Ѓьорінг, Ю. Крапива та Д. Крікун, тощо), а також характеристики промов А. Меркель (Й. Мусхабен, В. Максимець, М. Орел, Н. Марченко, Х.-Д. Кьоніг, А. Фабіан та ін.) та О. Шольца (В.-А. Ліберт, Р. Цольнхьofer, А. Ляйст та Р. Ціммерманн, тощо).

Виняткова роль стратегій переконання у політичних промовах, які впливають на широке коло слухачів, зацікавленість даною тематикою широкого кола реципієнтів і вузьких спеціалістів, а також недостатня вивченість стратегій переконання у власне німецькомовному просторі й зумовлює **актуальність** даного дослідження.

Об'єкт дослідження — стратегії переконання та основні засоби їхньої реалізації.

Предмет дослідження — вербалізація стратегій переконання у промовах ексканцлера Ангели Меркель за період 2017–2021 рр. та чинного канцлера ФРН Олафа Шольца за період 2021–2023 рр.

Метою роботи є охарактеризувати стратегії переконання та виявити прагмалінгвістичні засоби їх відображення в промовах обох політиків.

Сформульована мета передбачає розв'язання низки конкретних **завдань**, а саме:

- проаналізувати визначення понять «стратегія» і «тактика» охарактеризувати наявні підходи до їх визначення;

- розглянути стратегії переконання та їх класифікації як предмет дослідження прагмалінгвістики й дискусію навколо них;

- дати загальну характеристику політичним промовам, а також особливостей промов А. Меркель та О. Шольца;

- виявити та систематизувати типи стратегій переконання та вербальні засоби відображення стратегій і тактик переконання в аналізованих політичних промовах.

Матеріалом дослідження слугували промови Ангели Меркель 2017–2021 рр. та Олафа Шольца 2021–2023 рр.

Методи дослідження: аналіз теоретичних джерел; вибірковий метод для відбору досліджуваного матеріалу та виявлення засобів вербалізації досліджуваних стратегій; метод порівняння для визначення спільних та відмінних рис у реалізації стратегій переконання в А. Меркель та О. Шольца; метод прагмалінгвістичного аналізу для опису, систематизації й інтерпретації вербалізації стратегій переконання.

Наукова новизна полягає в отриманні нових знань про стратегії переконання та засоби їхньої реалізації на актуальному мовному матеріалі.

Практичне значення: результати дослідження можуть використовуватися при вивченні курсів з міжкультурної комунікації та риторики. Отримані систематизовані знання можуть використовуватись в рамках курсу з прагмалінгвістики у вищих навчальних закладах.

Структура роботи: робота складається зі вступу, теоретичного та двох практичних розділів з висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (72 позиції), списку промов для практичної частини (40 позицій), додатків й анотацій трьома мовами.

Апробація результатів дослідження була здійснена в рамках участі в конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст», організованої Центральноукраїнським державним університетом імені Володимира Винниченка 30 листопада 2023 року. Тези доповіді були опубліковані у збірнику:

Кравець М. М. Засоби впливу на адресата у німецькомовній політичній промові. Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» (30 листопада 2023 р.). Кропивницький, 2023. – С. 75-78.

РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1. Стратегії й тактики переконання та їхня мовна реалізація

1.1.1. Стратегії й тактики: характеристика

Для того, аби ефективно визначати стратегії переконання, необхідно розглянути принципову різницю між поняттями «стратегія» і «тактика». Д. А. Ломоносов інтерпретує поняття «стратегія» як «...послідовність дій, спрямованих на досягнення наперед визначених довгострокових цілей та вирішення поточних завдань, що постають у процесі їх здобуття під впливом зовнішнього середовища, з використанням при цьому існуючих можливостей» [6, с. 158]. У лінгвістиці визначальними є поняття «комунікативна стратегія» та «комунікативна тактика». Під комунікативною стратегією розуміють комплекс мовленнєвих дій, направлених на цілеспрямоване вирішення комунікативного завдання мовця; під мовленнєвою тактикою, своєю чергою, розглядають окрему або невелику кількість дій, які сприяють реалізації стратегії [67, с. 147]. Отже, стратегією вважаємо ширший, всеохопний план подальших дій, який вміщує в себе необхідність використання певних тактик. Комунікативна тактика, зі свого боку, визначається А. Загнітко як «...сукупність прийомів і методів реалізації комунікативної стратегії, певна лінія мовленнєвої поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного» [2, с. 792]

М. Мозер характеризує різницю між поняттями «стратегія» і «тактика» у політичній комунікації наступним чином: стратегія передбачає виконання послідовності певних дій, впливаючи як на погляди шанувальників адресата, так і на його опонентів; тактика ж розрахована на використання окремого прийому, який матиме вагу лише для прибічників політика і направлена на певну думку [9, с. 176 — 172]. Ми не погоджуємося з таким трактуванням

співвідношення між стратегією і тактичними кроками; ми переконані, що стратегії й тактики у разі успішного застосування мовцями можуть впливати як на прихильників, так і на супротивників.

Наше дослідження спрямоване на дослідження стратегій переконання німецькомовних політичних лідерів, що мають на меті схилити реципієнтів на свій бік і прийняти певний погляд. Задля ефективного досягнення цих стратегій використовується набір тактик, які покроково дозволяють мовцеві досягнути своєї мети, фокусуючись на окремому аспекті стратегії. Кожна тактика є сходинкою до досягнення мети стратегії та відповідає певній функції.

1.1.2. Стратегії й тактики переконання у політичній комунікації

На перший погляд, стає очевидно, що переконання є однією з найважливіших функцій та намірів у політичній комунікації. Беручи у приклад будь-який виборчий процес, під час дебатів з суперниками політики прагнуть схилити виборців на свій бік. Для цього учасники дебатів охоче критикують опонентів, намагаючись на фоні їх невдач поставати у більш вигідному світлі для слухачів; акцентують свої успіхи, уникають відповідальності за невдачі та відкидають звинувачення. Перераховані засоби переконання є лише частиною великого спектра стратегій і тактик, які широко використовуються не лише у дебатах, а й в інших формах політичного дискурсу, а їх класифікація є предметом дискусії вчених і зосереджує на собі увагу і донині.

Прагнення переконати є цілком буденним і нормальним бажанням кожного політичного діяча, адже це є вигідним для подальшого кар'єрного розвитку. Так вважає й У. Сарчінеллі, а саме, що «пояснення, обґрунтування, виправдання та переконування – це частина природних інструментів політичного акту в демократії, від яких значною мірою залежить успіх і невдача» [58, с. 307]. Вчений Х. Грюнерт вважає, що першочергова функція мови у політичному дискурсі — саме переконання; переконання ж є інформацією, яка реалізується передусім емотивно, апелятивно та афективно [33, с. 323]. Дійсно, переконання

досягається впливом на емоційну складову людської особистості, і чим сильніший емотивний вплив, тим більший шанс, що реципієнт виконає саме ту дію, яку передбачає мовець (наприклад, проголосувати за політика). Причому для мовця важливі не тільки позитивні почуття до себе і своїх якостей як політика, а й виникнення негативних емоцій стосовно суперника та його дій.

Й. Кляйн запропонував типологію мовленнєвих стратегій у політичній комунікації: базові, що слугують для орієнтації на цільову аудиторію (напр. виборці), для зміцнення власних позицій та/або дискредитації опонентів; приховування, за допомогою яких замовчуються вчинки, які суперечать вподобанням публіки й етичним нормам; конкурентні, що застосовуються для утвердження своїх мовних ресурсів і для того, аби підірвати авторитет суперника [40, с. 376].

Як вже було зазначено, класифікація та характеристика стратегій і тактик переконання є дискусійним питанням, і дослідники (як українські, так і німецько- та англомовні) мають ледь не кардинально різні підходи до їх визначення. Зокрема, К. С. Карпова, досліджуючи стратегії та тактики переконання, виокремлює такі типи як:

- стратегія привернення уваги (реалізується тактиками використання наказового способу дієслова, вживання слів з позитивним значенням та апеляції до свідомості);

- створення позитивного іміджу (за допомогою тактик вживання особових займенників 1-ї та 2-ї особи однини, слоганів тощо);

- оцінки (реалізується апеляцією до загальнолюдських цінностей або використанням позитивно забарвленої лексики, висловленням позитивної самооцінки);

- інтимізації (тактика вживання лексики на позначення приналежності до спільноти) [39, с. 91 — 97].

М. Мозер наводить лише класифікацію тактик переконувального впливу, які є частиною єдиної комунікативної стратегії політичних діячів: «ефект передумання», коли попередні настанови до надання інформації впливають на її

сприйняття реципієнтом; дієві слогани, які являють собою легко запам'ятовуваний лозунг, що «рекламує» політика; інформаційна; нагадувальна; переконувальна; презентація позитивного образу, який формується за допомогою медійних текстів, які представляють політика у позитивному світлі; ідеологія об'єктивності, яка виражається у метафоризації висловлювань; політичний вплив, який здійснюється за допомогою засобів переконання та навіювання, і може переростати від впливу на одну людину до впливу на цілі громади [10, с. 144 — 145].

Виділяють також такі тактики реалізації стратегії переконання у політичних промовах, як «...тактики солідарності, подяки, критики, вихвалювання, обіцянки та попередження. Досягнення впливу та переконання аудиторії забезпечується апеляцією до важливих потреб, зокрема потреби у приналежності, безпеці, репутації та самоактуалізації» [70, с. 56].

Н. Б. Іваницька пропонує інший погляд на тактики переконання, а саме: тактика інформування, тактика посилення на авторитет, тактика звернення до фонових знань, тактика інформаційного розгортання, тактика компаративного аналізу [3, с. 222 — 225].

Деякі дослідники, зокрема М. Гулей, зосереджують увагу на систематизації тактик відповідно до функціональних особливостей ключових стратегій, у тому числі:

1) *стратегія захисту (підвищення)*, що втілюється тактиками виправдання, нападу на суперника та протиставлення себе й опонента;

2) *стратегія нападу (зниження)*, яка виражається тактиками звинувачення, дискредитації супротивника, висміювання, передбачення негативних наслідків в результаті власного програшу, висвітлення сучасного стану речей при нинішній владі у негативному ключі тощо;

3) *стратегія театральності* полягає у прагненні запам'ятатись соціуму шляхом надмірної експресивності, пафосу, закликів і та ін. [37, с. 151 — 155].

Аналізуючи франкомовний політичний дискурс, Т. М. Уділова та О. О. Крупій визначають схожі головні стратегії та тактики їх реалізації: *схвальне представлення себе*, реалізоване тактикою «за себе» та експресивними, промовистими мовними засобами; *гра на зниження*, що проявляється тактиками обвинувачень, викриттів, заперечень; *гра на підвищення* і відповідні тактики схвалення, презентації, виправдань [18, с. 93].

Переконання також розглядається як окрема комунікативна стратегія, яку політики втілюють шляхом використання різноманітних тактик: самопрезентації, висвітлення сприятливих змін у майбутньому, обіцянок, відмежування себе від інших, закликів [11, с. 178 — 179].

Має місце й класифікація персуазивних стратегій за модусами, запропонованими Аристотелем та детально описаними Н. В. Петій в рамках дослідження гендерних особливостей англomовного дискурсу:

1) етос (пов'язаний з особистими рисами мовця): цитування поважних для слухачів ресурсів, використання фахової термінології, проведення паралелей з особистим досвідом, переконання слухачів у власній експертності, ототожнення себе зі слухачами;

2) пафос (вплив на емоції публіки): зазначення власних емоційних переживань або вербальне відзначення емоцій слухачів, використання емоційно забарвленої лексики та стилістичних прийомів (епітетів, паралелізмів, метафор, персоніфікацій, метонімії, тавтологій, протиставлень, апосіопез, перифраз тощо);

3) логос (логічність і когезія виступу): наведення прикладів, статистичних даних, загальновідомих істин і фактів, покликання на респектабельні джерела, використання тверджень відповідно до здорового глузду [57, с. 118 — 121].

Переконання є елементом впливу на слухача і реалізується в тому числі на психолінгвістичному рівні сприйняття слухачем. Психолог Р. Чалдіні вивів універсальні переконувальні впливи, а саме:

- 1) Взаємність, що стосується, до прикладу, взаємних компліментів, поступок, пропозицій тощо;
- 2) Послідовність, яка пов'язана із психологічною властивістю людей бути або вважатись послідовними у своїх діях (напр. у разі вербального висловлення обіцянки більшість людей схильна виконати її у майбутньому);
- 3) Соціальне схвалення полягає в тому, що якщо більшістю людей прихильні до певної ідеї, інші люди прагнуть їй слідувати, оскільки вважатимуть таку ідею більш правильною й обґрунтованою;
- 4) Симпатія може бути як до зовнішнього вигляду, так і виражатись у схожості мовця з нами, тобто як такого, що має схожі проблеми й переживання; особи, які викликають симпатію, позитивно оцінюють інших й схильні до кооперації;
- 5) Авторитетність, яка реалізується демонстрацією досвідченості, обізнаності або досягнень;
- 6) Дефіцитність — інформація, яка була раніше невідома загалу, яка вважається ексклюзивною, є важливішою для публіки ніж та, яка є широко відомою [25, с. 201 — 206].

Логічна складова є не менш важливим елементом будь-якого політичного виступу; коло слухачів не буде сприймати абсурдні ідеї політика, що позбавлені раціональних висновків та суджень. Зрештою, стратегії переконання тісно пов'язані з аргументацією, адже лише за допомогою логічних і чітких обґрунтувань можна досягти консенсусу з опозицією і передусім з реципієнтами [56, с. 80].

Отже, опрацювавши наявні підходи до класифікації стратегій переконання, ми визначили стратегії й тактики переконання М. Гулей як такі, що дозволять нам найбільш ефективно охарактеризувати персуазивний вплив німецькомовних промов О. Шольца та А. Меркель на слухачів.

1.1.3. Лінгвостилістичні засоби реалізації стратегій переконання у політичній комунікації

Для політичної кар'єри важливим аспектом є красномовство. Досягти цього вміння можливо за допомогою вправного використання стилістичних прийомів. Для жанру політичних промов типовим є використання таких синтаксичних засобів, як:

- паралелізм (синтаксичні повтори);
- анафора (повтор слова або групи слів на початку речення, абзацу тощо);
- епіфора (на противагу анафорі, повторення зустрічаються в кінці речення або його частини);
- епаналепсис (один із видів повторів, що зустрічається на будь-якій синтаксичній позиції в реченні);
- паралепсис (навмисне згадування того, що мовець мав намір упустити; вживається з метою розваги, гіперболізації, недосказаності, або навчити поваги до себе);
- паронимазія (поєднання фонологічно схожих слів задля комічного ефекту);
- кульмінація («нашаровування» висловлювань, градація від найслабшого за впливом до найсильнішого);
- хіазм (рідше використовується у німецькомовному політичному просторі; повторення споріднених груп слів хрест-навхрест) [32, с. 591 — 599].

Використання стилістичних фігур є дієвим засобом досягнення мети переконання під час виголошення промови, адже вони надають цьому жанру виразності, експресивності, урізноманітнюють форму тексту та роблять його цікавим для слухачів. Стратегії переконання, зокрема, втілюються такими стилістичними засобами й прийомами:

- лексичними, наприклад метафорою, метонімією, епітетом тощо;
- синтаксичними, наприклад еліпсом, інверсією тощо [43, с. 224].

Згідно з дефініцією А. В. Капуш, «метафора є традиційним важливим засобом утворення нових смислів (концептів) за допомогою знаків, які є в розпорядженні мовної системи і належить, поряд із словотворенням, до найпоширеніших способів збагачення словника, слугуючи для створення як первинних, так і вторинних назв у різних сферах функціонування мови, у тому числі у сфері суспільно-політичного дискурсу» [4, с. 71]. Інверсія, на думку В. В. Павлова, використовується для надання певному члену речення додаткової емотивності шляхом його перестановки [13, с. 81]. І. Ю. Шкіцька наголошує на використуванні епітетів задля надмірно позитивної характеристики особистих якостей, здобутків, соціального статусу, рівня інтелекту співрозмовника або мовця, тобто позитивної самооцінки [20, с. 249 — 251]. Еліпс як стилістична фігура несе в собі прихований задум автора; якщо його зовнішньою формою є експресивні синтаксичні структури, то імпліцитно він є частиною стратегії згладжування конфліктних ситуацій та інтерпретується слухачем шляхом заповнення лакун базовими знаннями [12, с. 70]. Під метонімією розуміють не тільки перенесення назви за схожістю ознак (напр. за схожими ознаками різних об'єктів, використанням географічного об'єкта або прізвища на позначення прийнятого закону або угоди в цьому місці або цією особою, найменування виробу за його матеріалом тощо), а й когнітивним засобом мовної категоризації [17, с. 259 — 260].

Крім вищезазначених різновидів стилістичних фігур, вважаємо доречним розглянути різновиди лексичних тропів та їх дефініції, запропоновані корифеєм стилістики німецької мови Б. Зовінські:

- 1) Порівняння, що утворюється шляхом порівняння двох образів зі схожими ознаками за допомогою порівняльних сполучників (*як, ніби* тощо);
- 2) Метафора та її різновиди:
 - персоніфікація — коли слову, що характеризує неживу істоту, приписуються властивості чи дії, які притаманні лише живим істотам;
 - алегорія — особливий тип персоніфікації, який розуміється як образна візуалізація абстрактних ідей;

- синестезія — поєднання різних сенсорних відчуттів, наприклад кольорових та смакових;

3) Перифраз та його різновиди:

- метонімія;

- синекдоха — заміна цілого його частиною або позначення вузького терміна ширшим;

- антономазія — заміна власного імені зазначенням посади, походження, професії, риси характеру тощо;

4) Форми применшення та перебільшення, зокрема:

- евфемізм — применшування явищ шляхом заміни чогось негативного на те, що викликає переважно позитивні асоціації, наприклад «негативний приріст» замість «зниження»;

- гіпербола — протилежна до евфемізму, що виражає більше явище (або менше), ніж насправді мається на увазі [64, с. 257 — 266].

Як підсумок, окреслення характерних особливостей використання лінгвостилістичних засобів є необхідним під час аналізу реалізації стратегій переконання у політичній комунікації. У рамках нашого дослідження ми маємо на меті визначити синтаксичні та лексичні засоби, за допомогою яких О. Шольц та А. Меркель досягають переконувального впливу на своїх слухачів.

1.2. Переконання у теорії мовленнєвих актів

1.2.1. Прагмалінгвістика: проблематика дослідження

Прагмалінгвістика — це галузь мовознавства, яка виникла відносно нещодавно. Початок її становлення датується другою половиною 19 ст., а розвиток цієї науки поділяють на чотири етапи:

1) семіотичний (II половина XIX ст. — I половина XX ст.), коли було запропоновано вивчати суб'єктів та інтерпретаторів у рамках дослідження мовної комунікації;

2) період «прагматичного буму» (60 — 70 pp. XX ст.) — це розквіт даної науки і насамперед теорії мовленнєвих актів;

3) період наукового розквіту (80 — 90 pp. XX ст.), під час якого відбувся розвиток теоретичних засад науки і до уваги взято вивчення нових принципів комунікації, зокрема імплікації;

4) когнітивно-прагматичний період, який триває і сьогодні, під час якого відбувається остаточне становлення проблематики дослідження прагмалінгвістики, а також з'являються власні галузі, такі як когнітивна лінгвістика [16, с. 105–106].

У мовознавстві німецькомовних та англomовних країн існують такі назви даної науки, як «прагматика» (нім. Pragmatik, англ. pragmatics), або «лінгвопрагматика» та власне «прагмалінгвістика». Часто під прагматикою розуміють і прагмалінгвістику, але більшість дослідників виокремлюють прагмалінгвістику як окрему науку. Наприклад, у книзі «Прагматика» К. Ерхардт та Г. Ю. Херінгер надають таке визначення прагмалінгвістиці: «Лінгвістична прагматика — це наука про принципи спілкування, яких люди дотримуються під час взаємодії та спілкування один з одним. Промовці або автори дотримуються цих принципів, щоб передати значення, а слухачі або читачі дотримуються їх, щоб зробити висновок про значення, яке можна зрозуміти в контексті з набору можливих інтерпретацій» (тут і далі переклад наш — М. К.) [27, с. 14].

Термін «прагматика» був запропонований Ч. В. Моррісом, який надав чітке розрізнення термінам «семантика» і «прагматика», зазначаючи, що семіотика — це відношення знаків до об'єктів, яких вони стосуються, тоді як прагматика — це відношення знаків до тих, хто їх інтерпретує [54, с. 6]. У такому випадку ми маємо досліджувати сприйняття слухачами та/або читачами, або реципієнтами, певного повідомлення, і як воно корелюється з мовними засобами, якими виражається певне повідомлення.

Важливим аспектом є те, що прагмалінгвістика досліджує, яким чином контекст сприяє розумінню певного значення, а також пов'язані розбіжності

між тим, що адресат та адресант думають, і що було сказано насправді [65, с. 1]. Візьмемо до прикладу питання «Хочеш замовити піцу?». Реципієнт може сприйняти це питання як звичайну пропозицію замовити піцу і розділити вечерю, і це є одним із варіантів розуміння цього питання. Але для мовця це може означати наступне: «Я голодний і хочу поїсти саме піцу» або «В мене немає бажання готувати, тому краще замовити піцу». Як бачимо, імпліцитне і експліцитне значення різняться та великою мірою залежать від контексту, а мовні засоби, вжиті у цьому питанні, не повною мірою відображають мотивацію мовця і потенційно призводять до різних варіантів трактування, у тому числі неправильних інтерпретацій.

Не менш важливим аспектом є те, що прагматика уможлиблює важливі пояснення функції мовних явищ, тобто одна одиниця мовлення може покликатися на іншу у процесі інтерпретації [47, с. 40]. Таким чином, досягнення певної мети мовця або його мотивація може бути виражена різними мовними засобами, а функції й задуми мовця є у тому числі об'єктами дослідження прагмалінгвістики.

Макропрагматика, тобто прагматика з усіма її відгалуженнями, досліджує мову в усіх її аспектах, а основними темами дослідження можна назвати наступні:

- 1) орієнтована на когнітивне сприйняття (напр. когнітивна прагматика), яка стверджує, що слухач визначає комунікативний намір мовця за комбінацією вербального вираження повідомлення та його поведінкових закономірностей;
- 2) соціально та/або культурно орієнтована, напр. дослідження засобів ввічливості у галузі соціопрагматики;
- 3) інші прагматичні галузі, зокрема діяхронічна прагмалінгвістика, яка аналізує процес змін лінгвістичних явищ в історичному аспекті [36, с. 4 – 15].

У дослідженні мовних явищ використовується метод прагматичного аналізу. Прагматичний аналіз має на меті проаналізувати роль лінгвіста-дослідника як такого, що розмежовує себе та об'єкт вивчення, тобто усвідомлює себе як активного комуніканта; а також роль учасників комунікації

як творців істинного значення певного висловлення в межах окремого контексту, які прагнуть донести це значення один до одного [53, с. 13].

Таким чином, прагмалінгвістика досліджує комунікацію, її функцію та взаємодію мовця та реципієнта в межах певного контексту. Започаткована в кінці 19 ст., прагмалінгвістика має на меті встановити зв'язок між повідомленням, його метою та засобами її вираження (як мовними, так і позамовними).

1.2.2. Мовленнєвий акт як предмет дослідження прагмалінгвістики

Як ми вже зазначили у попередньому підпункті, одну з причин стрімкого розвитку прагмалінгвістики як науки вбачаємо у започаткуванні та подальшій розробці теорії мовленнєвих актів. Мовленнєвий акт, за визначенням В. Бреннерштуля, це частина висловлювання, яка виокремлена паузами й несе смислове навантаження; може складатись з одного слова або бути довшим за обсягом (напр. мовленнєвий акт переконання) та має спостережувані ознаки (напр. зміни в інтонації) та ознаки наміру (значення, сенс та вплив на слухача) [24, с. 55 — 56]. Дійсно, обсяг висловлювання не є визначальним фактором для мовленнєвого акту; до прикладу, як і звичне «Вітаю!», так і довше за формулюванням «Бажаю всього найкращого!» можемо вважати прикладами мовленнєвого акту побажання, адже обидва висловлювання можуть використовуватись у комунікативній ситуації привітання з днем народження.

Теорія мовленнєвих актів, набувши широкого використання у 1970-х рр. серед дослідників у галузі лінгвістики, «пропонує розуміння контекстуального використання та значення та розміщує мовленнєву поведінку серед соціальних та інституційних обставин, у яких вона виникає» [50, с. 193]. Об'єктом дослідження теорії мовленнєвих актів є, відповідно, мовленнєвий акт та його інтерпретація в певному контексті з урахуванням інтенції мовця. За допомогою теорії мовленнєвих актів досліджується, яким чином ми говоримо і з якою метою [35, с. 4]. Теорія мовленнєвих актів започаткована Д. Л. Остіном і

детально описана у роботі «How to do things with words» від 1962 р. Він поділив мовленнєві акти на три категорії:

1. Локутивний акт, тобто вербалізація певної думки як дія, словесне висловлювання;
2. Ілокутивний акт, який певним чином впливає на читача; наприклад інформування, наказ, попередження тощо;
3. Перлокутивний акт, що виражає ціль висловлювання або бажаний результат як його наслідок; до цього відносять переконання [22, с. 108].

Варто зазначити принципову різницю між ілокутивними та перлокутивними актами. Ілокутивний акт також називається перформативним актом, який своєю чергою поділяється на ті, які стосуються мовця (мотивується внутрішніми причинами того, хто говорить); ті, які стосуються реципієнта (акцент на сприйнятті переданої інформації); ті, які є спільністю адресанта і адресата (напр. домовленість); інституційні акти (напр. суд за законами певної країни) [19, с. 2 — 3]. Перлокутивний акт, зі свого боку, за характеристикою Дж. Сьорля, вказує на наслідки впливу висловлювання на реципієнта, наприклад, переконання реципієнта через суперечку з ним; на відміну від ілокутивних актів, перлокутивні граматично виражаються не цілісним реченням, а частинами мови: дієсловами, займенниками тощо [61, с. 25].

Дж. Сьорль класифікує ілокутивні мовленнєві акти наступним чином:

- 1) Репрезентативи — акти, метою яких є утвердити свою думку як істинну або констатувати факти; вони, своєю чергою, можуть оцінюватися за параметром “правдиве – неправдиве”;
- 2) Директиви — акти, які спонукають адресата виконати певну дію через запрошення, пропозиції, залякування тощо;
- 3) Комісиви — мають на меті зобов’язати мовця виконати певну дію в майбутньому, наприклад, шляхом обіцянки;
- 4) Експресиви — акти, які щиро виражають емоційне ставлення до чогось або когось, прояв психологічного стану людини;

5) Декларативи — акти, які шляхом проголошення змін здатні змінити реальність, наприклад вербальне призначення нової особи на посаду керівника підприємства означає, що людина змінює свій статус і дійсно стає керівником [60, с. 10–13].

На розвиток теорії мовленнєвих актів впливала і праця сучасника Дж. Сьорля Г. Грайса, який ввів поняття *розмовної імплікатури* й визначив, що для успішної інтерпретації мовної інтенції слухачем мовцеві необхідно якомога частіше використовувати прямі значення слів для уникнення непорозумінь; розумітися на контексті висловлювання; використовувати базові знання при формулюванні, що доступні для слухачів; розуміння рівня знань слухача, а саме, чи є висловлювання зрозумілим і, чи є необхідність переформулювати його [31, с. 50].

Класифікація ілокутивних актів піддавалась дискусії впродовж розвитку теорії мовленнєвих актів. Д. Вандервекен, на протипагу класифікації Дж. Сьорля, виділяє асертивні, комісивні, директивні, декларативні та експресивні способи вираження ілокутивних актів через мовлення [68, с. 22 — 23].

Г. Ліч у своїй праці «Principles of Pragmatics», взявши за основу класифікації Д. Вандервекена й Дж. Сьорля, наводить наступні види дієслів, за допомогою яких реалізуються мовленнєві акти:

- 1) Перлокутивні (напр. «переконувати»);
- 2) Ілокутивні, які своєю чергою поділяються на асертивні (напр. «заявляти»), директивні (напр. «вимагати»), комісивні (напр. «обіцяти»), експресивні (напр. «дякувати»), рогативні (напр. «запитувати»);
- 3) Локутивні (напр. «описувати... як») [45, с. 214].

Найбільш довершеною вважаємо класифікацію К. Баха та Р. М. Гарніша. Дослідники, враховуючи погляди попередників, запропонували власну класифікацію:

- 1) *Констативи*, що виражають погляди мовця. До них відносяться асертиви (або стверджувальні), інформативні, описові акти; акти, що

підтверджують; акти згоди/незгоди, вираження припущення, відповіді на питання, сугестивні акти та акти припущення;

2) *Директиви*, що реалізують бажання мовця схилити слухача на свій бік, до прикладу: запити, питання, вимоги, заборони, дозволи, поради;

3) *Комісиви*, що демонструють намір мовця виконати щось у майбутньому (обіцянки та пропозиції);

4) *Акти визнання*, що висловлюють почуття мовця щодо слухача з метою відповідності певним соціальним очікуванням (привітання, подяки, вибачення, вираження співчуття, прийняття або відхилення погляду когось тощо) [23, с. 41].

Отже, теорія мовленнєвих актів відіграла важливу роль у становленні прагмалінгвістики як науки, адже дана теорія уможлиблює дослідження інтенцій мовця, мовні способи реалізації цих намірів та ефект, якого досягає мовець через своє висловлювання. Розглянувши й порівнявши класифікації творців теорії й фахівців, які зробили важливий внесок у класифікацію мовленнєвих актів, у рамках нашого дослідження ми будемо керуватись класифікацією К. Баха та Р. М. Гарніша для визначення комунікативної інтенції у промовах О. Шольца та А. Меркель.

1.2.3. Мовні та позамовні засоби вираження мовленнєвого акту переконання

Переконання є одним із форм впливу на адресата. Вплив — це складне психологічне та лінгвістичне явище, яке здійснюється із залученням культурного контексту і може бути запущений в дію як щодо широких мас, так і для окремої особистості за допомогою засобів аргументації, маніпуляції тощо [14, с. 128]. Переконання, або персуазивність, це «оцінка мовцем об'єктивного змісту речення щодо його достовірності / недостовірності, вираження впевненого / невпевненого знання» [2, с. 551].

Погляди вчених на визначення типу мовленнєвого акту переконання різняться: з одного боку, переконання розглядається вченими як окремий ілокутивний акт, який неможливо класифікувати. З іншого боку, за ілокутивною інтенцією мовленнєвий акт переконання класифікується як директив, комісив або як інший підвид залежно від контексту. П. Коста провів ґрунтовне дослідження мовленнєвого акту переконання, запропонувавши його модель. Науковець чітко розрізняє директиви й мовленнєвий акт переконання, представляючи їх окремими ілокутивами. Отже, модель мовленнєвого акту переконання виглядає наступним чином:

Таблиця 1. *Модель мовленнєвого акту «переконання»* [42, с. 324]

Переконання (непряме припущення) (нім. Präsumption)		
Невербальне вираження	Вербальне вираження	
Напр. спокуса	Переконання на основі когнітивної й раціональної аргументації; відповідає критеріям істинності та ширості. Об'єктивно-логічні модальності: алетична (висловлення на кшталт «можливо», «необхідно»), деонтична (вираження нормативних висловлювань).	Переконання-вплив, переконання-спокуса, в основі яких лежить псевдоаргументація, тобто такий мовленнєвий акт апелює до етичних та емоційно-суб'єктивних принципів. Модальності: гедоністична, морально-етична, альтруїстична, утилітарно-епісемістична тощо.

Мовленнєвий акт переконання є ключовим у політичній комунікації. Проте, він не завжди розглядається як окремий ілокутивний мовленнєвий акт у політичному дискурсі; натомість, персуазивна функція і мета політичних текстів досягається поєднанням кількох підвидів мовленнєвих актів та їх майстерним використанням політичними діячами. Так, Л. Л. Славова вважає, що невіднятними мовленнєвими актами у політичних промовах є репрезентативи, які виражаються твердженнями; директиви як висловлювання примусів;

комісиви, зокрема вербальна передача підтримки, обіцянок, загроз та пропозицій [62, с. 111].

Підбиваючи підсумки, можемо сказати, що мовленнєвий акт переконання є складним багатоаспектним явищем, яке має в собі як емотивну складову, так і необхідність до аргументації й раціонального мислення. У рамках прагмалінгвістичного аналізу ми вважатимемо мовленнєвий акт переконання як ілокутивний і будемо класифікувати його за ілокуцією висловлювання на комісиви, констативи, директиви та акти визнання.

Мовленнєвий акт переконання може виражатись різноманітними лінгвістичними засобами: непрямі, іронічні висловлювання, гіперболізація, питальні речення та складні речення, які сигналізують про більше, ніж прагнення образити чи розкритикувати; емоційний ефект від цих засобів може посилюватись або послаблюватись такими пара- або невербальними засобами, наприклад підморгуванням [59, с. 250]. У прикладному дослідженні ми, насамперед, будемо розглядати мовну реалізацію мовленнєвого акту переконання, оскільки інші у друкованому варіанті тексту недоступні для аналізу.

1.3. Політичні промови та їх роль у політичному дискурсі

1.3.1. Політична промова та її характерні риси

Т. Ван Дейк, дослідник дискурсології, розкриваючи поняття *політичного дискурсу*, характеризує його як специфічний приклад політичної дії та взаємодії й спосіб ведення політики, адже більшість політичних дій (таких як ухвалення законів, ухвалення рішень, зустрічі, агітація тощо) є переважно дискурсивними; відповідно, частиною політичного дискурсу є й такі жанри як пропаганда, політична реклама, політичні промови тощо [69, с. 18]. За визначення О. В. Дмитренко та О. М. Шинкаренко, «мета політичного дискурсу не описати, а переконати, спонукати виборця перейти до дії» [1, с. 25]. Таким чином, тексти

або заяви можна вважати частиною політичного дискурсу за умови дотримання певних критеріїв:

1) Вони створені політичними партіями або їх представниками й характеризуються спільним позиціюванням, вони просякнуті партійною ідеологією;

2) Вони тематично обмежені (наприклад, присвячені міграційній політиці) або ж політична мова використовується в її повноті, тобто їх можна віднести до соціальної сфери, політики у загальному сенсі;

3) Вони використовуються певною особою або групою осіб, наприклад канцлерами, президентами, міністрами тощо;

4) Вони функціонально пов'язані, наприклад дискурс дебатів [29, с. 129 — 131].

Аналізуючи вищезазначені критерії, політичні промови здебільшого для окремих політичних діячів або представників партій; присвячені певній темі або апелюють до кількох підтем; оголошуються однією особою, особливо очільниками партій чи держав; мають спільну функцію — переконувальну. Ю. Крапива та Д. Крікун розглядають політичну промову як «вид комунікації, під час якої відбувається поширення думок та ідей політичними суб'єктами з метою здійснити вплив на погляди реципієнта та його ідеологічні переконання» [44, с. 45]. Політична промова поряд із заявами та дебатами постає прикладом первинних жанрів політичного дискурсу [5, с. 22].

Теорія мовленнєвих актів застосовується і для дослідження впливу політичних промов на слухачів та мовних інтенцій тих, хто її виголошує. У політичному дискурсі використовуються такі мовленнєві акти (категоризовані за їхніми функціями): (1) асертиви, репрезентативи, декларативи — для описів перспектив, приведення аргументів; (2) експресиви — з метою оцінки суджень або дій, для вираження емоційної складової тексту або заяви; (3) директиви, комісиви — реалізація регулятивних дій у політиці [49, с. 61].

Політики вживають найрізноманітніші стилістичні фігури, покращуючи свої шанси вплинути на слухачів шляхом ефективного використання як

експресивної, так і побутової лексики. І. В. Лосева, досліджуючи лінгвостилістичні особливості політичних промов, зазначає, що часто застосовуються тропи (епітети, порівняння, метафори, образні засоби, фразеологізми, протиставлення та оксюморон), дієслова для позначення готовності політика до рішучих вчинків, а також неформальна, повсякденна лексика, що дає змогу асоціювати себе з народом та посилити експресивну дію виступу [7, с. 66].

Таким чином, будь-яка політична промова, що насичена стилістичними засобами та прийомами, має на меті вплинути на світогляд слухачів і, за умови урахування прагмалінгвістичних аспектів (базових знань слухачів, їх пріоритетів, шляхи емотивного та апелятивного впливу), персуазивна функція неодмінно буде досягнута.

1.3.2. Особливості промов Ангели Меркель

Ангела Меркель на посаді канцлера ФРН зарекомендувала себе як переконливого і красномовного політика. Вона володіє достатньо сильними навичками ведення перемовин, тобто переконання опонентів: на саміті G8 вона змогла переконати експрезидента США Дж. Буша зменшити кількість викидів вуглекислого газу, і такий ефект був досягнутий за допомогою її блискучих знань з питань зміни клімату [55, с. 30]. Ексканцлерка на початку своєї кар'єри зазнавала критики й глузувань з боку опонентів через її походження зі сходу Німеччини, але це тільки стимулювало її до подальшого розвитку своїх лідерських якостей. Її підхід як лідера можна охарактеризувати як вожака, який слідує своїм цілям (навіть якщо це потребує зміни політичної системи), яка прагне досягти консенсусу у конфлікті й вибудувати міцні дипломатичні відносини з опонентом [51, с. 72 — 76]. Попри критику, пані Меркель викликала і захоплення своїм вмінням домовлятися з міжнародними партнерами та приймати соціально важливі рішення. Еру керівництва А. Меркель нарекли «меркелізмом», що відображає не лише епоху її правління як етап історії, а і

ставлення до неї: як позитивні (бажання досягти стабільності, суспільного взаєморозуміння, виважених політичних кроків, запобігання расизму та підтримка європейської системи цінностей), так і негативні (викликаною, наприклад, критикою щодо міграційної політики) [34, с. 121].

Промови ексканцлерки охоплювали широкий спектр суспільних проблем і питань, але й також були спрямовані на зміцнення національного духу громадян Німеччини. Тематично виступи А. Меркель націлені на: «1) Німеччині як сильній державі у складі Євросоюзу; 2) безпеці держави та її громадян; 3) проблемі біженців та їх адаптації до нових умов життя в Німеччині; 4) мотивації суспільства до толерантності; 5) виконанні та чіткому дотриманні громадянами всіх законів, які діють у державі; 6) заклику до суспільних дій, щодо зміцнення іміджу Німеччини як миролюбної держави; 7) об'єднанні зусиль у боротьбі з кліматичними колапсами та хворобами нового століття» [63, с. 137].

Переконання — це те, що реалізовувалось А. Меркель не лише під час переговорів. Звертаючись до стилістичних особливостей її промов, Н. М. Марченко та О. Г. Савчук зазначають такі мовні засоби переконання, як приховані заклики, змалювання своїх звершень як керівника держави, вираження подяки, спонукання до згуртованості нації за допомогою займенника першої особи множини тощо [52, с. 30 — 31].

Метафоризація є однією з ключових стилістичних елементів промов ексканцлера. За допомогою них вона здатна порівняти певне скрутне становище із власною готовністю до рішучих дій, наголошувати на своїх лідерських якостях, підвищувати свій авторитет серед аудиторії, конструювати позитивні асоціації з ФРН та власною персоною і т. д. [8, с. 136 — 137].

Метафора є однією із найуживаніших стилістичних фігур у промовах А. Меркель; але це не єдиний засіб, за допомогою якого реалізуються персуазивні стратегії у її політичній комунікації зі слухачами. На думку О. В. Соколової, “найбільш частотними стилістичними елементами промов А. Меркель є метафора, метонімія, повтор, парентеза та парцеляція” [15, с. 241].

А. Меркель вправно використовує для реалізації своєї комунікативної стратегії різні тактики у комплексі, наприклад: заклики до єдності нації, наголошування на позитивних аспектах діяльності та перспективах, імпліцитні обвинувачення, звертання від першої особи однини (у разі впевненості в своїх політичних кроках), використання емотивної лексики [26, с. 95 — 96]. Вона також активно залучає тактику солідарності з публікою, висловлюючись емпатично щодо свого народу: «Коли Меркель, нарешті, говорить про те, що «людина» знаходиться в центрі її політичної роботи, то на рівні явного значення своєї промови вона створює ідею, що вона враховує інтереси всіх людей, незалежно від того, до якого класу, суспільної чи етнічної групи вона належать» [41, с. 165].

Домінантними мовленнєвими актами у промовах А. Меркель є такі, що закликають до консолідації німецького суспільства. Для досягнення мети переконання Меркель використовує директиви, які реалізуються за допомогою модальних дієслів *müssen* та *sollen* та закликів із займенником *ich*; на контекстуальному рівні як засіб аргументації ексканцлер посилається на історичне минуле ФРН, зокрема об'єднання країни, а також згадує потужний економічний потенціал Німеччини [28, с. 97].

Результати попередніх досліджень вочевидь свідчать про те, що А. Меркель майстерно володіє прийомами переконання у політичному дискурсі незалежно від жанру: їй вдалось впливати і на політичних лідерів інших держав, і на німецькомовних слухачів її промов. У подальшому дослідженні маємо на меті проаналізувати детальніше, у який спосіб вона досягла таких приголомшливих результатів під час своєї політичної кар'єри, і яку роль в цьому відіграв прагмалінгвістичний аспект її виступів.

1.3.3. Особливості промов Олафа Шольца

Канцлер О. Шольц у своїх промовах має на меті не тільки переконати, а й проявити глибоку емпатію стосовно своїх співгромадян. Так, у своїх промовах

він використовує узагальнення та збірні поняття (напр. «*Deutsches Volk*», «*unser Land*»), щоб продемонструвати свою приналежність до німецького народу та єдність із ним [48, с. 230]. Промовам О. Шольца притаманний помірний рівень моралізації, що має на меті не підірвати авторитет політичних опонентів, а закликати націю до солідарності під час кризового стану [72, с. 46].

Впливовою була промова канцлера, де він визначив початок війни з Україною як «епохальний поворотний пункт» (нім. «*Zeitwende*»), що, на думку А. Ляйста та Р. Ціммерманна, є закликом до переосмислення зовнішньої політики стосовно існуючих автократій [46, с. 5]. Л. Грайсігер наводить таку дефініцію поняттю «*Zeitwende*»: «Хоча цей термін здебільшого застосовується до обмежених політичних питань, таких як бюджет безпеки чи перебудова енергетичної політики, він безпомилково вказує на потрясіння всесвітньо-історичних масштабів, яке завершило одну епоху та започаткувало нову, принципово іншу» [30, с. 913]. Вплив даної промови на слухачів, як вважає М. Каім, був приголомшливим: «Багато спостерігачів засвідчили його рішучість, інноваційний дух і сміливість робити те, що було необхідно, всупереч внутрішньому політичному рейтингу — коротко: це був президентський момент у парламентській системі» [38, с. 83]. Ця промова вражає своєю епохальністю, величчю і підняла планку для майбутніх виступів канцлера, її успіх і вплив важко повторити. У рамках промови з метою переконання реципієнтів канцлер нерідко проводив історичні паралелі між принципами розв'язання конфлікту до війни у минулому (тобто превентивні дії), наголошуючи на дипломатичних засадах, та досвідом Німеччини у війні та її наслідків за допомогою анафори «*Nie wieder...*» (напр. «*Nie wieder Gewaltherrschaft*») [66].

Наперекір успіху вищеописаної промови, подальші виступи пана Шольца викликали негативні оцінки у засобах масової інформації та серед публіки. Одним із прийомів пана Шольца, як зазначає Р. Віддер, є уникнення від відповідальності: учасників протесту у Гамбурзі він називає «кримінальним угрупованням» (нім. «*krimineller Mob*»), демонізуючи протестувальників [71, с.

84]. Вбачаємо контраст у поведінці канцлера у різних ситуаціях: у кризових він схильний перекладати відповідальність на інших, хоч і зазвичай прагне ототожнити себе з народом.

О. Шольц використовує обмежену кількість стилістичних засобів у своїх промовах, надаючи перевагу мові фактів й аргументів. Зокрема йому притаманний еліпсис «Ясно одне:...» (нім “Klar ist:...”, який використовується задля того, аби повністю виключити будь-яку можливість для неправильного тлумачення певного висловлювання; однак уряд канцлера критикується слухачами й у медіапросторі за двозначні вирази [21]).

Таким чином, чинний канцлер ФРН надає перевагу раціональним і логічним аргументам, хоча і часто піддається критиці й сприймається реципієнтами доволі неоднозначно. Для його промов характерна лімітована кількість стилістичних засобів; проте, варто зазначити, що критерії чіткості, логічності й прямолінійності активно дискутуються у науковому колі та у мас медіа; у цьому питанні у науковців наразі немає визначеної позиції. Як і будь-який політик, за умови, що відповідальності за певну ситуацію можна уникнути, пан Шольц схильний використати таку можливість; в інших випадках він позиціонує себе як частину своєї нації, єдиним з народом.

Висновки до першого розділу

Після аналізу теоретичних джерел ми дійшли наступних висновків: Прагмалінгвістика — це сучасний напрям у мовознавстві, який досліджує мовні та позамовні засоби передачі мовцем повідомлення та шляхи інтерпретації цього повідомлення слухачем. Успішність розуміння реципієнтом повідомлення залежить від багатьох факторів, таких як урахування мовцем досвіду, базових знань, культурної приналежності тощо. Результатом дослідження прагмалінгвістики є теорія мовленнєвих актів, яка вивчає види мовленнєвих актів залежно від їх функції та рівня впливу на слухача. Розроблена у рамках прагмалінгвістики теорія мовленнєвих актів є надійним теоретичним

підґрунтям для аналізу прагмакомунікативного аспекту реалізації стратегій і тактик переконання у політичній комунікації.

Узагальнивши підходи українських та іноземних вчених, таких як В. Бреннерштуль, Д. Л. Остін, О. Шепетяк, Дж. Сьорль, Г. Грайс, Д. Вандервекен, Г. Ліч, К. Бах та Р. М. Гарніш, щодо визначення та класифікації мовленнєвих актів, ми визначили, що мовленнєвий акт є невеликим за обсягом висловлюванням (від одного слова до кількох речень), для якого характерна паузація, специфічна інтонація та інші просодичні елементи, та прагнення вплинути на слухача певним чином.

Дослідження вчених прагмалінгвістів демонструють різноманітні класифікації мовленнєвих актів:

- локутивний, ілокутивний, перлокутивний (за Д. Л. Остіном);
- класифікації ілокутивних актів:
 - а) які стосуються мовця, слухача, або обох (за О. Шепетяк);
 - б) репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи (за Дж. Сьорлем);
 - в) асертиви, комісиви, директиви, декларативи та експресиви (за Д. Вандервекеном);
 - г) асертиви, директиви, експресиви, комісиви, рогативи (за Г. Лічем);
 - г) констативи, директиви, комісиви, мовленнєві акти визнання (за К. Бахом та Р. М. Гарнішем).

Мовленнєвий акт переконання є настільки важливим явищем у комунікації, у томи числі політичній, що розглядається вченими (П. Коста, М. Шварц-Фрізель, К. Маркс, С. Даміш) як окремий вид ілокутивного мовленнєвого акту, який не піддається класифікації і поєднує в собі аргументацію та емоційний вплив; проте Л. Л. Славова дотримується думки, що мовленнєвий акт переконання реалізується сукупністю інших, вже відомих, ілокутивних актів, а саме репрезентативами, директивами, комісивами.

Спираючись на класифікацію Д. Л. Остіна як основоположника теорії мовленнєвих актів ми кваліфікуємо мовленнєві акти переконання як ілокутивні.

Для визначення шляхів реалізації стратегій переконання у промовах А. Меркель та О. Шольца ми визначимо, які саме види ілюктивних мовленнєвих актів були використані у промові з персуазивною метою за класифікацією К. Баха та Р. М. Гарніша

Нами були розглянуті уявлення українських та іноземних вчених про стратегії і тактики переконання. Стратегії переконання є комплексом мовленнєвих дій, що мають на меті вирішити завдання мовця — переконати слухача; тактика переконання є однією дією або невеликою сукупністю дій, за допомогою яких стратегії втілюються у життя. Для здійснення аналізу промов О. Шольца та А. Меркель в результаті огляду пропозицій Й. Кляйна, К. С. Карпової, М. Мозер, Н. Б. Іваницької, С. А. Вискушенко, О. В. Мосієнко, Т. В. Свиридюк, М. Гулей, Т. М. Уділової, О. О. Крупій, Р. Чалдіні, Н. В. Петій, Л. В. Монастирської було обрано класифікацію М. Гулей як таку, що дозволить в найповнішій мірі розкрити стратегії переконання у досліджуваних німецькомовних політичних промовах. Таким чином, дослідження передбачає визначення трьох основних стратегій (захисту, нападу та театральності) і тактики, що сприяють їх реалізації. Стратегії переконання реалізуються в тому числі зі залученням стилістичних фігур, наприклад тропів, повторів слів або частин речень у різних синтаксичних позиціях, компліментів, вираження ввічливості тощо. У рамках дослідження промов А. Меркель та О. Шольца ми визначимо стратегії переконання і шляхи їх реалізації у цілій промові, а також продемонструємо, якими окремими тактиками й мовленнєвими актами ці стратегії досягаються і вербалізуються.

Промови лідерів Німеччини викликають інтерес не лише політиків, а й лінгвістів, які дослідили вже їхні певні аспекти. Огляд цих робіт дав нам можливість сформулювати низку особливостей промов Меркель та Шольца, які будуть підтвержені чи спростовані у власному дослідженні. До особливостей промов Ангели Меркель належать:

- прагнення досягти компромісу будь-яким способом;
- заклики до солідаризації й консолідації населення Німеччини;

- використання імпліцитних закликів, вираження подяки, побудова позитивного образу себе;

- застосування широкого спектру стилістичних фігур, зокрема метафор;

- апелювання директивними ілюкціями.

Промови Олафа Шольца можна охарактеризувати наступним чином:

- використання канцлером збірних понять для побудови особистого зв'язку з публікою;

- схильність до повчання своїх громадян, відвертати їх від потенційного розладу суспільства закликами до єдності;

- лозунги або гучні заяви, напр. «Zeitwende»;

- іноді притаманні уникнення відповідальності й перекладання вини на інших;

- використання небагатьох, але влучних стилістичних засобів, які є частиною номінального стилю.

РОЗДІЛ 2. ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ ТА МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ

2.1. Аналіз промов Ангели Меркель

2.1.1. Стратегії переконання у публічних виступах А. Меркель та їх прагмалінгвістична реалізація

Наше дослідження передбачає визначення мети кожної з досліджуваних промов, тобто їх провідної стратегії переконання, та визначення найпоширеніших мовленнєвих актів, за допомогою яких реалізуються відповідні стратегії й тактики. Промови проаналізовані за алфавітним порядком назв, який відповідає спискові джерел ілюстративного матеріалу.

Метою першої промови, яка була виголошена на 19-й щорічній конференції Ради зі сталого розвитку 4 червня 2019 р., є підвищення іміджу ексканцлерки. Для реалізації стратегії на підвищення використовуються такі ілокутивні акти, як комісиви, директиви та констативи (див. *Додаток 1*). Під час виголошення промови ексканцлерка здебільшого намагалась представити себе у вигідному світлі. Так, вона обіцяє, що її команда, безперечно, досягне 17-ти глобальних цілей сталого розвитку, які були попередньо узгоджені урядом [73]. Від своїх опонентів вона вимагає рішучих дій і допомоги у реалізації цілей сталого розвитку, що висловлюється тактикою нападу на супротивника. Одночасно ексканцлерка протиставляє себе і попередню владу, констатує наступний факт: «Als ich Bundeskanzlerin wurde, gab es keine einzige Frau auf einer solchen Stelle» [73].

На німецько-грецькій економічній конференції від 9 березня 2020 року ексканцлерка апелювала стратегією театральності, що втілюється, зокрема, тактикою урочистості. З метою досягнення піднесеного стилю канцлерка вживає констативи, якими вона стверджує про великі досягнення Греції в економічному розвитку [74]. А. Меркель експресивно говорить про боротьбу з нелегальною міграцією, симпатизуючи жертвам контрабандизму [74]. Нарешті,

у цій промові за допомогою ілокутивного акту директиву вона закликає до обміну досвідом між двома країнами: «Es bietet sich also an, voneinander zu lernen und Erfahrungen auszutauschen» [74].

Проблема гендерної нерівності для А. Меркель є актуальною і злободенною, про що свідчить її промова на честь 100-річчя виборчого права жінок 28 листопада 2018 року [75]. Для висвітлення цього питання вона обирає стратегію на підвищення, або захисту; промова просякнута констативами, якими пані Меркель запевняє у багатьох досягненнях своєї команди у сфері подолання так званої «скляної стелі»: «Wir sind aber gewappnet; und wir haben ja auch vieles getan» [75]. Колишня голова ФРН інформує слухачів про ріст зайнятості населення жіночої статі, при цьому імпліцитно пов'язує цю статистику із власним обійманням посади канцлерки, вживаючи займенник першої особи однини [75]. При цьому колишня правителька держави виправдовує вимушені зміни у бюджеті, інформуючи про підняття заробітної плати окремим професіям; але визнає, що такий перерозподіл коштів, безперечно, негативно вплине на фінансове забезпечення інших сфер життя [75].

А. Меркель застосовує стратегію театральності, коли виголошує промову в честь визначної особи або на особливих заходах. Одним із таких подій було святкування 350-річчя компанії «Merck», під час якої ексканцлерка за допомогою констативів піднесено висловлювалась про глобальну значущість цього підприємства [76]. Стратегія театральності досягається й експресивними констативами: «Die vielen Initiativen, die die Erinnerung an das dunkle Kapitel der deutschen Geschichte wachgehalten haben, sind von größter Bedeutung» [76]. Політична діячка нерідко дякує підприємство за великий соціальний внесок, а отже, застосовує мовленнєві акти визнання (див. *Додаток 1*).

Подібним чином стратегія театральності була застосована на святкуванні 50-ї річниці Закону про працівників у галузі сталого розвитку 2019-го року. У своїй промові пані Меркель урочисто представляла деяких працівників і дякувала їм за їхню роботу, що позитивно вплинула на сферу сталого розвитку

не тільки у Німеччині, а й в усьому світі [77]. Пані Меркель експресивно дякує робітників за роботу на місцях, за безстрашність перед невідомим і за подолання труднощів на шляху до змін [77]. Промова наповнена різноманітними закликами, що реалізуються директивами, зокрема вона просить поділитись працівників своїми враженнями про ідею Закону про працівників розвитку після призначення на нову посаду, щоб цей досвід був репрезентований на різних щаблях: «Berichten Sie davon – Ihren Familien, Ihren Freunden, in der Arbeit, an Universitäten, in den Vereinen, in den verschiedensten Veranstaltungen» [77].

Стратегія нападу, або стратегія зниження, хоча і використовується А. Меркель залежно від контексту промови, є найменш вживаною з трьох. Не дивно, що ця тактика застосовується, зокрема, у висвітленні вищезгаданого питання рівності чоловіків і жінок. У промові від 16 травня 2019 року пані Меркель використовує безособове звинувачення, говорячи про те, що окремі представники уряду блокують прийняття закону про гендерну рівність, всупереч численним попередженням, прохання та вмовляння: «Aber was wollen Sie nach der zehnten Selbstverpflichtung, nach dem 15. Mahnen, nach dem 16. Gut-Zureden tun, wenn sich einfach nichts ändert und wenn man in den Aufsichtsräten jetzt sieht, dass es mit etwas Druck doch geht?» [78]. Тут, по-перше, ексканцлерка застосовує стилістичний засіб гіперболізації, використовуючи числівники. Вартим уваги є і стилістичне оформлення мовленнєвого акту директиву, який вербалізується риторичним запитанням, яке також має приховану конотацію виправдання. Окрім директивів, у даній промові тактики переконання реалізуються констативами-твердженнями та констативами-незгодами (див. *Додаток 1*). Тактика викриття полягає у констатуванні факту недостатньої кількості жінок, що займають найвищі посади, в імпліцитному нападі на опонентів, які не дозволяють вирішити команді Меркель це питання на законодавчому рівні [78]. Пані Меркель майстерно застосовує тактику прихованого висміювання, висловлюючи свій скептицизм стосовно гендерної політики окремих держав; вона говорить про те,

що лідери держав (не називаючи при цьому чітко, яких саме) не піклуються про фінансування дитячих садочків для матерів, що працюють повний робочий день, але при цьому не забезпечувати жінок гнучким графіком роботи й, таким чином, позбавляючи їх можливості самостійно піклуватись за дітьми [78]. Пані Меркель абсолютно відкидає таку думку і контрастує цим недоліки у політиці інших держав власними досягненнями у цій сфері.

Ще одна провідна тема політичних виступів ексканцлерки — забезпечення гідних умов праці для громадян Німеччини. Не дивно, що для висвітлення такої важливої теми застосовується тактика підвищення, як під час промови на федеральному конгресі Конфедерації німецьких профспілок 2018 р. [79]. Провідною тактикою цієї промови є побудова власного позитивного іміджу, яка виражається директивами та комісивами (див. *Додаток 1*). Так, ексканцлерка імпліцитно закликає уряд зменшити загальний борг ФРН для того, щоб мати більше фінансових можливостей для вирішення внутрішніх та зовнішніх викликів [79]. Вигідна самопрезентація цього ілокутивного мовленнєвого акту полягає в тому, що вона демонструє своє піклування про німецький народ, а також враховує такі статистичні дані, як демографічний розвиток своєї держави [79]. Політична лідерка також обіцяє своєму народові, що буде відповідати його очікуванням: «Wir werden versuchen, die Erwartungen auch einigermaßen – von meiner Seite aus geht es nur einigermaßen – zu befriedigen» [79]. Для демонстрації прогресу держави під час свого правління А. Меркель інформує про проблеми, які виникали під час її перебування на посаді міністерки у справах жінок (1990 — 1994 рр.), коли кількість працівників дорівнювала кількості звільнених; таким чином, вона порівнює тодішній уряд з урядом на її чолі [79].

Промова, виголошена на Дні орендарів Німеччини у 2019 р., спрямована на підвищення ролі ексканцлерки в галузі будівництва та урбанізації. Вона погоджується з мером Кельну Г. Рекер, що не в усіх містах можливо будувати нові квартали, тому що цього не дозволяють замалі кордони міста; тим самим, ексканцлерка виправдовує місцеве керівництво [80]. Вона вербально нападає на опонентів, стверджуючи, що партія «Зелених» блокують важливі рішення у

Бундесрати: «Das Ganze liegt im Bundesrat und wird leider permanent – das muss ich sagen – von den Grünen im Bundesrat mit ordnungspolitischen Maßnahmen verquickt, sodass wir überhaupt nicht vorankommen» [80]. Стратегія на підвищення не обходиться без покращення власного іміджу, тому А. Меркель обіцяє щорічно будувати по 350.000 квартир у Німеччині [80].

Промова від 29 жовтня 2019 р. на Цифровому саміті присвячена темі диджиталізації Німеччини. Ексканцлерка стверджує, що цифровізація має свої негативні наслідки: «Das, was mich am meisten besorgt, ist, dass gerade die Verwaltung von Daten – auch von Wirtschaftsdaten, aber auch von Konsumentendaten – in ganz wesentlichen Bereichen zum Beispiel bei amerikanischen Unternehmen liegt» [81]. Збентеження, яке висловлює пані Меркель, пов'язано з тим, що німецькі користувачі можуть стати залежними від американських підприємств, і, можливо, їхні дані не будуть добре захищені [81]. А. Меркель дискредитує своїх опонентів, які стверджують, що ФРН значно відстає у розвитку цифровізації держави; вона відповідає на критику тим, що на розробку, зберігання й управління даними потрібно виділяти значну частку бюджету країни [81]. Останньою, але не менш важливою тактикою, характерною для цієї стратегії, є викриття. Вона розкриває інформацію про те, що співпраця з федеральною системою є значною перешкодою для диджиталізації, бо таким чином процес ухвалення рішень щодо запровадження цифрової інфраструктури на місцях значно сповільнюється, а це означає, що землі та місцеві уряди мають співпрацювати з командою А. Меркель і впроваджувати нововведення точково [81].

А. Меркель у своїх публічних виступах підіймає важливі соціальні теми. Не минула вона і ситуацію з людьми з обмеженими можливостями у Німеччині та у світі. У промові, виголошеній на прийомі представників благодійної організації «Die Sternsinger», ексканцлерка апелює стратегією театральності. Ця промова характеризується пафосними мовленнєвими актами подяки, що звеличують діяльність тих, кому присвячена промова [82]. Виступам пані Меркель притаманне промовисте вираження симпатії у формі констативів, що

підсилюються такими тропами, як метафора: «Man möchte sie aus der Gesellschaft ausgrenzen» [82].

Виступаючи перед Європейським парламентом 13 листопада 2018 року, ексканцлерка поставила на меті захист власних інтересів, тому й обрала відповідну стратегію. Для успішної реалізації стратегії була використана тактика нападу на суперника; лідерка майстерно використовує констативи, за допомогою яких натякає на негативний вплив лідерів інших держав, які намагаються підірвати внутрішню єдність у Європі: «Wer die Geschlossenheit Europas gegenüber Dritten infrage stellt – zum Beispiel bei vereinbarten Sanktionen oder in Fragen der Menschenrechtspolitik –, der untergräbt die Glaubwürdigkeit der gesamten europäischen Außenpolitik» [83]. Ексканцлерка невпинно намагається репрезентувати себе і свою команду у позитивному світлі, тому говорить про значний прогрес в постійній структурованій співпраці у військовій сфері з іншими європейськими державами [83]. Констативи також застосовуються при реалізації тактики протиставлення себе й інших; вона стверджує про роз'єднаність Європи у питанні біженства та міграційної політики, у той час, як Німеччина досягла в цьому аспекті певної єдності [83].

28 жовтня 2019 року відбулось прощання з президентом Європейського центрального банку М. Драгі, де А. Меркель виголосила промову з урахуванням стратегії театральності [84]. Урочисто і з піднесеним настроєм пані Меркель цитує експрезидента банку, який говорить про незалежність установи від зовнішнього впливу; за допомогою цієї читати вона імпліцитно дякує йому за таку політику [84]. Ексканцлерка пафосно говорить про валюту ЄС, яка виступає символом єдності та солідарності Європи [84]. Цей вислів, наповнений метафоричними сенсами, є констативом (див. *Додаток 1*). Акт привітання стосовно обіймання нової посади набуває додаткових відтінків експресивності за використання епітетів: «Liebe Christine Lagarde, ich freue mich sehr, dass mit dir eine so herausragende Persönlichkeit den Staffelstab von Mario Draghi übernimmt» [84].

Під час 17-ї щорічної конференції сталого розвитку, що відбулась 27 травня 2017 року у Берліні, ексканцлерка знову залучила захисні тактики й стратегії переконання, у тому числі тактику вигідної самопрезентації; вона стверджує, що Німеччина має хорошу репутацію у галузі сталого розвитку у світі, а надалі починає аргументувати дане твердження власними здобутками [85]. Таким чином, ексканцлерка проводить паралель між своїми досягненнями й покращенням іміджу Німеччини у даній сфері діяльності. Пані Меркель імпліцитно протиставляє себе і своїх політичних опонентів, інформуючи про блискавичну швидкість прийнятих рішень, зокрема розробки нової стратегії сталого розвитку Німеччини [85]. Водночас вона критикує США за нерішучість стосовно виконання Паризької кліматичної угоди, що є проявом нападу на того, хто протидіє заходам із захисту клімату: «Deshalb musste ich sagen, dass diese Beratungen sehr unzufriedenstellend waren» [85].

Війна у Сирії прийшла якраз на період керівництва А. Меркель; її урядові довелося зіштовхнутись з глобальною проблемою біженства та нелегальної міграції, про що свідчить промова на новорічному заході Торгово-промислової палати Кельна 16 січня 2017 року [86]. Стратегія захисту виражена двома основними тактиками: виправдання, що реалізується директивами та констативами (див. *Додаток 1*). Пані Меркель знову демонструє свою емпатію, закликаючи власний народ до розуміння того, наскільки важко біженцям асимілюватися і впоратися з тією кількістю бюрократії, яка звалюється на їхні плечі [86]. Відступивши від теми біженства, А. Меркель коментує ситуацію з недостатньою кількістю кваліфікованих працівників. Вона виправдовує нинішню ситуацію тим, що вона є важкою для панівної партії й рішення мають прийматись на рівні промислових палат: «Insofern sind wir durchaus gesprächsbereit, auch wenn das sage ich ganz offen meine Partei sich hierbei manchmal etwas schwer tut» [86]. На противагу ситуації, що склалася, канцлерка намагається представити себе у позитивному світлі, стверджуючи, що її команді вдалося частково полегшити доступ до ринку праці [86].

Виступу Меркель на Баварській економічній дискусії від 11 липня 2017 р. притаманна театральність, що реалізується закликами, тобто директивами; наприклад, вона закликає до прийняття ґрунтовних рішень для розв'язання глобальних економічних проблем [87]. Нерідко директиви формуються за допомогою модальних дієслів: «Wir müssen diese Innovationspotenziale erkennen und nutzen» [87]. Ексканцлерка не цурається вираження власних емоцій, аби спровокувати реакцію публіки; так, вона щиро засуджує рішення адміністрації Сполучених Штатів відмовитися від Паризької угоди, використовуючи емотивну лексику [87].

На щорічних зборах Асоціації державних службовців та Союзу колективних переговорів стратегія театральності мовно реалізувалась шляхом закликів до проявів особистої відповідальності до служіння громадянам, що відповідають директивам [88]. Прикладом тактики пафосу слугує наступний акт визнання, який є подякою за збереження демократичного устрою на місцях: «Deshalb bin ich auch sehr dankbar dafür ich habe das auch in meiner Neujahrsansprache angesprochen, dass die Menschen einen großen Willen zeigen, unsere freiheitlich-demokratische Grundordnung zu verteidigen» [88]. Ексканцлерка завершує промову урочистою обіцянкою, що вона буде працювати спільно з Бундестагом та урядом над підтримкою мотивації державних службовців, аби вони були забезпечені всіма необхідними умовами праці й прагнули служити на користь держави й надалі [88].

По-справжньому урочистою і пафосною є промова з нагоди присудження почесних докторських ступенів Гентського та Левенського університетів. А. Меркель стверджує, що для неї честь здобути ступінь почесного доктора від двох університетів з надзвичайно багатими традиціями [89]. Промові притаманна урочистість, піднесеність, та щира вдячність з боку ексканцлерки: «Natürlich ist es für mich eine große Ehre, von zwei so renommierten Hochschulen ausgezeichnet zu werden» [89]. Ексканцлерка запевняє слухачів, що вона не могла й уявити, що колись опиниться на цій сцені; тут вбачаємо явну гіперболізацію

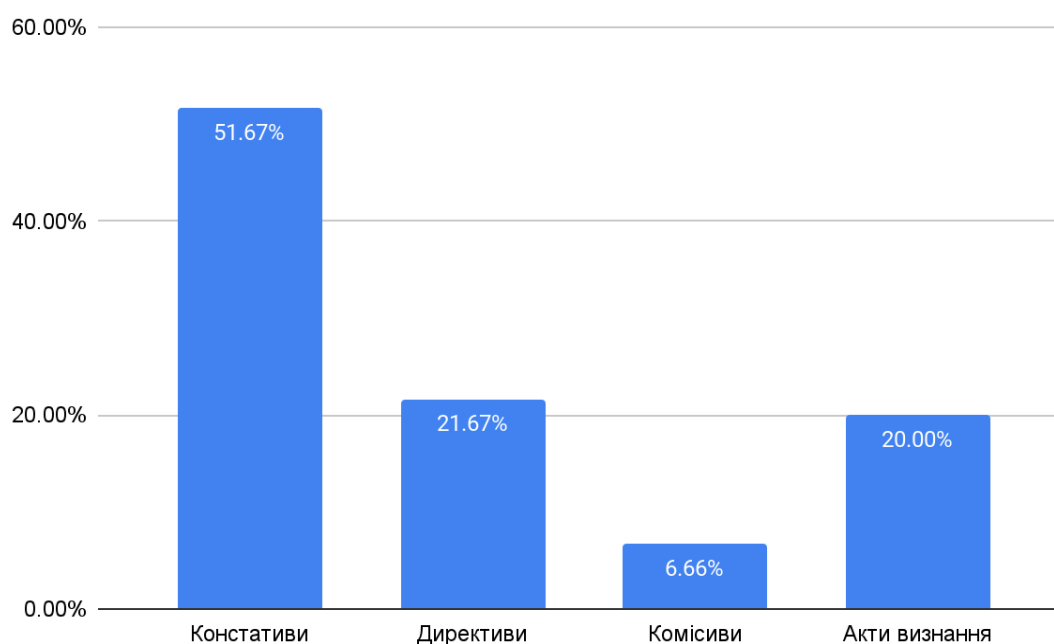
висловлювання для надання додаткового відтінку експресивності, відчуття щастя і розчуленості [89].

Як вже було зазначено вище, пані Меркель говорить про соціально незахищені верстви населення з особливим співчуттям, тому що прагне таким чином вплинути на слухачів емотивно. 21 березня 2018 року вона виступала перед Бундестагом. Провідною темою стала війна в Сирії. Канцлерка виправдовує себе та своїх союзників, що є частиною стратегії захисту: «Zur ganzen Wahrheit gehört, dass wir – ich sage: auch ich – und viele unserer Partner in der EU und der Nato zu lange zu halbherzig reagiert oder einfach gehofft haben, dass uns diese Probleme nicht direkt betreffen werden» [90]. Цей приклад яскраво ілюструє застосування мовленнєвого акту визнання, а саме прийняття своєї провини щодо неможливості вчасно втрутитись у конфлікт і захистити тих, хто того потребує. Разом з тим, пані Меркель не упускає можливості представити себе з найкращого боку, стверджуючи, що керівництво на її чолі змогло прийняти біженців і не покинуло цих людей наодинці з їх стражданнями [90]. Вона рішуче засуджує бомбардування цивільних, прямо звинувачуючи в цьому режим Асада і Росію, і до того ж імпліцитно закликає їх припинити [90].

Неможливо не згадати один із ключових викликів, які постали перед А. Меркель та її керівництвом — пандемію коронавірусу. Однією з найважливіших промов на цю тематику є урядова заява перед німецьким Бундестагом 23 квітня 2020 року. Заради підтримки духу населення та його консолідації, А. Меркель знову звертається до стратегії театральності. Її промова не позбавлена пафосності, а саме співчутливих актів визнання щодо найвразливіших верств населення — людей похилого віку: «Auch mich belastet ganz besonders, was die Menschen erdulden müssen, die in Pflege-, Senioren-, Behinderteneinrichtungen leben» [91]. Друга частина промови насичена закликами, що реалізуються директивами: це, зокрема, прохання не забувати тих людей, які опинилися у тотальній ізоляції й не можуть подбати про себе; а також вимога до Ради Європи почати якнайшвидше розглядати можливість співпраці країн ЄС заради ефективного й стрімкого подолання кризи, яку спричинив вірус і карантин [91].

Останньою досліджуваною промовою стала урядова заява 18 червня 2020 року, присвячена очоленню Німеччиною Ради ЄС та Європейської ради. Стратегія захисту у даній промові втілюється тактикою виправдання, яка підтверджує погляди пані Меркель стосовно необхідності жорстких обмежень під час пандемії попри невдоволення частки населення [92]. Політична діячка категорично засуджує авторитарні режими й реалізує це констативом: «Sie wollen die Würde des Menschen antasten, Menschen- und Bürgerrechte infrage stellen» [92]. Варто зауважити, що це речення є частиною анафори, що складається з чотирьох синтаксичних одиниць з єдинопочатком *Sie wollen...* Нарешті, вигідна самопрезентація полягає у директиві, який адресований керівництву Китаю щодо запиту на відкритий діалог з питань інвестицій, захисту клімату та прав людини тощо [92].

Отже, переважній більшості промов притаманно використання однієї з двох стратегій: захисту (9 з 20 промов) та театральності (9 з 20 промов). Найменш вживаною стратегією є стратегія нападу (2 з 20 промов). Більшість мовленнєвих актів, які репрезентують стратегії й відповідні тактики, становлять констативи, на другому місці — директиви, на третьому — акти визнання. Найменш уживаними є комісиви (див. *Графік 1*).

Графік 1. Мовленнєві акти у промовах А. Меркель

2.1.2. Лінгвостилістичні фігури як спосіб реалізації мовленнєвих актів переконання

Промови А. Меркель відомі насиченістю стилістичними фігурами й засобами. У цьому підрозділі ми охарактеризуємо їх функціональні властивості на прикладах обраних мовленнєвих актів і яку роль вони відіграють у реалізації стратегій переконання ексканцлерки.

У промовах пані Меркель простежується тенденція до використання різноманітних синтаксичних перестановок і повторів для посилення ефекту повідомлень. Так, у цьому прикладі ілокутивного акту констативу можемо побачити, яким чином вона використовує поєднання паралелізму та анафори: «*Es geht nicht nur um die Klimafrage, nicht nur um die Energiefrage, nicht nur um die Artenschutzfrage, sondern es geht im Grunde um das Denken in Kreisläufen und darum, die Welt nicht mehr in Anspruch zu nehmen*, als sie sich regenerieren kann» [73]. Таким чином, ексканцлерка хотіла наголосити на проблемі використання ресурсів, які неможливо відновити. Своїм потужним висловленням ексканцлерка проводить паралелі з актуальними проблемами, які контекстуально пов'язані з проблемами зміни клімату; але вона не просто перераховує кількість завдань, що стоїть перед урядом, а й намагається вселити думку слухачам, аби вони поглянули на проблему під іншим, глибшим, кутом.

Однією з контекстуальних характеристик політичних промов А. Меркель, є, безумовно, згадування чисельних історичних подій й ілюстрація їх зв'язку із сьогоденням. Так, за допомогою анафори та згадування історичних постатей та етнічних груп, вона чітко окреслює передумови становлення Кельну як космополітичного індустріального центру: «*Es kamen die Franken, es kam Napoleon, es kamen die Preußen* und mit ihnen immer wieder neue Bräuche, Traditionen und Tugenden, die die Stadt beeinflusst haben» [86]. Цей приклад також є констативом, у якому ексканцлерка інформує про минуле міста, яке відвідує й у якому проголошує промову. Пані Меркель притаманна лаконічність висловлювання: замість детального опису історичних подій із зазначенням дат

та інших деталей, вона натомість обирає простіший шлях донесення своєї думки до публіки та характеризує епохи як «приходи». У наступному прикладі також фігурує анафора: «**Kein Land allein kann** die Globalisierung gestalten. **Kein Land allein kann** die Potenziale der Digitalisierung nutzen, die sich in einer vernetzten Welt bieten. **Kein Land allein kann** die Ursachen von Flucht und Migration oder den Klimawandel erfolgreich bekämpfen» [87]. У цьому випадку ексканцлерка впевнено констатує, що країни не здатні на самостійні зміни, а тому має діяти перш за все уряд, який вона очолює.

Наступною синтаксичною фігурою, якою пані Меркель виражає своє ставлення до навколишніх подій, є епаналепсис: «Das ist **sehr interessant**: Dadurch, dass es im letzten Jahr endlich einen ansteigenden Zertifikatepreis gab, ist der Export von Braunkohlestrom in andere Länder, zum Beispiel nach Polen, stark gesunken. **Ich finde es sehr interessant**, das zu beobachten. Insgesamt sind unsere Emissionen 2018 um 4,5 Prozent zurückgegangen. **Es wird sehr interessant zu beobachten sein**, ob sich dieser Trend fortsetzt» [73]. Ілокутивна інтенція цього висловлення полягає у тому, що колишня голова ФРН не лише інформує своїх слухачів про екологічні зрушення у своїй державі, а й звертає увагу на те, наскільки ці тенденції позитивні. Вона натякає на те, що ця тенденція, можливо, продовжиться.

З аналогічним наміром А. Меркель використовує епіфору: «Ich finde es deshalb **sehr wichtig**, dass auch die ANK Griechenland einen Schwerpunkt auf die Berufsbildung vor Ort legt. ...Das finde ich **sehr wichtig**» [74]. Важливість своєї думки, що виражається комісивом, а саме пропозицією до грецького уряду, підкреслюється прислівником інтенсивності у поєднанні з прикметником.

Для утвердження своїх політичних звершень та надання їм додаткового акценту, пані Меркель вдається до використання інверсії, і вираження важливості своїх рішень ставить на перше місце у реченні: «**Aber die viel wichtigere Weichenstellung ist**, dass wir das mit den Lebenshaltungskosten verbunden haben» [80].

Останнім, але не менш важливим синтаксичним засобом, виокремлених у промовах ексканцлерки німецької держави, є еліпс. Він розташовується здебільшого у кінці абзацу (якщо звернутись до структури транскрипту промови), тобто при завершенні певної думки. Наприклад, у цьому прикладі навмисно випущена детальна інформація про переговори між країнами, але вона зрозуміла з попереднього контексту; замість пояснення вживаний вказівний займенник *solche*: «***Solche Gespräche laufen***» [88].

А. Меркель використовує широкий спектр тропів у своїх політичних виступах. Одним із найуживаніших є гіпербола. Так, для гіперболізації кількості викликів, які необхідно вирішити урядові Німеччини, що стосуються захисту клімату, вона вживає прислівник міри й ступеню і повторює його: «...bei dem wir noch ***sehr, sehr viele Aufgaben*** zu lösen haben» [73]. Схоже застосування гіперболи демонстровано у цьому прикладі з іншої промови, де також увага зосереджується на величезній кількості завдань, що стоять перед урядом: «Ich meine, der Anspruch der Agenda 2030 ist allerdings ziemlich hoch. ***Er könnte kaum höher sein***» [85]. Використання гіперболи характерне і для вербалізації мовленнєвого акту визнання, для вираження подяки тому, кому присвячена промова: «Und Sie haben ***vielen, vielen Menschen*** Hoffnung gebracht» [77].

Промовам політичних лідерів властиво самовихваляння і перебільшення власних досягнень. Ці особливості наявні й у промовах А. Меркель; проте, коли промова присвячена іншій людині, а її мета — висвітлення здобутків когось, а не самої себе, то ексканцлерка здатна зламати стереотип і вживати евфемізм по стосовно своєї особи, одночасно перебільшуючи досягнення іншого. Так, це яскраво проілюстровано зверненням до розробників закону з працівників розвитку. Спочатку А. Меркель применшує важливість своїх візитів до працівників у галузі сталого розвитку: «...***Aber meine Besuche sind natürlich immer nur Momentaufnahmen***» [77]. Але у наступному ж реченні звеличує надбання тих, кому присвячена промова, виражаючи своє захоплення: «Ich kann manchmal nur erahnen, dass hinter dem, was mir da gezeigt wird, ***oft jahrelange Arbeit steckt***» [77].

Протилежним до гіперболи є евфемізм, що також використовується ексканцлеркою в промовах. Зазвичай евфемізм у її виступах є інструментом пом'якшення або відносної нейтралізації негативних явищ. Наприклад, констатуючи той факт, що безпекова ситуація у Лівії погіршилася через зростання рівня тероризму, вона називає «слабкістю Лівії» («...*die Fragilität Libyens...*» [77]). Подібним чином ексканцлерка прокоментувала проблему булінгу по відношенню людей з інвалідністю, охарактеризувавши її більш політкоректно («Menschen, *die ein bisschen anders sind...*») [82].

Ексканцлерка ФРН нерідко залучає метафори, у різних контекстах та випадках. Під час промови про екологічні проблеми вона наголошує на необхідності запропонувати компенсацію тим, хто погодиться побудувати на своїх землях вітрові турбіни. На позначення цих осіб у цьому директиві вона вживає метафору «*Last tragen*» [73], тобто називає їх такими, що готові взяти на себе такий тягар.

А. Меркель не тільки використовує власні метафори, а й апелює широко відомими термінами. До прикладу, метафора на позначення гендерної нерівності *glass ceiling* зустрічається у промові у німецькому перекладі: «Ein weiteres Thema ist das der sogenannten *gläsernen Decke*» [75]. Ще однією відомою метафорою, яка історично пов'язана з мореплавством, є «*wieder an Deck sein wird*» [81], яку пані Меркель застосовує, щоб запевнити, що П. Альтмайер, колишній Федеральний міністр, скоро знову повернеться до роботи після владнання проблем зі здоров'ям. Політична діячка з теплотою відгукується стосовно демократичного духу, вживаючи емоційно забарвлену метафору із зазначенням життєво важливого органу — серця, що ототожнює демократію із живим організмом: «Wir spüren in Ihrem Haus *den Herzschlag der europäischen Demokratie*» [83].

Одним із переважних похідних від метафори тропів у промовах ексканцлерки є персоніфікація. За допомогою цього стилістичного засобу стає можливим висловлення обурення стосовно того, що лідери або керівництво певних держав блокують реформи Німеччини; але ні країни, ні лідери не були

названі поіменно. Натомість іменнику *Land*, яке категоризується як нежива істота, надані людські здібності: «*Wir haben Länder, die Fortschritte und Reformen abblocken...*» [77]. Наступний приклад означає, що світ не стоїть на місці, з'являються новітні технології: «*die Welt schläft nicht*» [78]. Оскільки світ «не спить», то і Німеччина має розвивати свій економічний потенціал, і політична діячка впевнено стверджує, що розробка інновацій можлива і під силу Німеччині.

Політичні виступи А. Меркель сповнені сентиментальних та емпатичних тверджень і закликів. Вони вербалізуються, до прикладу, констативом із застосуванням персоніфікації: «*Sie sind Deutschland genau wie wir*» [91]. Цей приклад обґрунтовує одну з причин, чому було необхідно боротись із вірусом COVID-19: заради порятунку людей похилого віку, які так само важливі для Німеччини, як і їх нащадки.

У деяких випадках пані Меркель настільки майстерно вживає тропи, що алегоричний образ Європи постає ледь не живим організмом і пронизує всю промову: «*Europa lag am Boden, als es geschaffen wurde; zerstört, zersplittert und zerstritten...*» [92]. Із застосуванням цього прийому Європа ототожнюється із демократією, свободою та миром, що простежується у всій промові, символізує стійкість і незламність європейців попри історичне минуле.

Політичний дискурс неможливо уявити без метонімії. Замість вказання окремих політичних діячів, зазначення керівних установ, політичні лідери використовують назву країни на позначення уряду: «*...Brüssel ist schuld*» [89]. Епітет «*stolze Zahl*» [76], своєю чергою, позначає вагомість ювілейної дати підприємства, на честь якого була виголошена промова 3 травня 2018 року.

Наступний приклад демонструє застосування тропу антономазії: «*Diese Arbeit macht Sie zu Botschafterinnen und Botschaftern unseres Landes*» [77]. У цьому мовленнєвому акті визнання пані Меркель виражає вдячність за благодійну діяльність адресатів промови й прирівнює їх до послів держави, хоча офіційно особи, яким присвячена промова, не обіймають таку посаду.

Повертаючись до історичного контексту, що є важливим інструментом для ексканцлерки, основним тропом у констативах, які змальовують досягнення президента Європейського Центрального Банку, є порівняння: «Im Grunde also, lieber Mario Draghi, bewegen auch Sie sich in der guten Tradition, *als Römer hier Spuren zu hinterlassen*» [84]. Попередньо А. Меркель описує зв'язок Франкфурту і Риму та який історичний слід залишили римляни за час свого перебування, а потім порівнює ці факти із внесками Маріо Драгі, якому адресована промова. У іншому випадку проблема біженства зробила проблеми міграції більш очевидними для державних інституцій, і тут знову порівняння: «...*wie in einem Brennglas...*» [90].

Підбиваючи підсумки, можемо сказати, що у різноманітних мовленнєвих актах (комісивах, директивах, констативах та актах визнання) А. Меркель використовує різноманітні синтаксичні засоби, як паралелізм, анафора, епіфора, епаналепсис, інверсія, еліпс; і лексичні засоби, як гіпербола, евфемізм, метафора і її підвиди (персоніфікація, алегорія), метонімія, антономазія та порівняння.

Висновки до другого розділу

Наше дослідження мало на меті визначення характеристик політичних промов А. Меркель, а саме розпізнати та класифікувати стратегії переконання та мовні засоби їх вираження. Для цього ми обрали 20 промов, різноманітних за своєю тематикою. Провідними темами виступів пані Меркель є: проблема гендерної нерівності, проблема біженства та міграційної політики, проблема захисту клімату, боротьба з коронавірусом, питання зовнішньої та внутрішньої політики ФРН, проблема урбанізації та розбудови міст, військові конфлікти у світі та їх наслідки тощо.

Стратегія переконання, направлена на *захист* іміджу ексканцлерки, застосовується у 45% промов. Задля переконання слухачів використовуються такі тактики, як тактика виправдання, нападу на суперника або союзника (у разі

допущення певної помилки), протиставлення себе та опонента (при цьому політична лідерка прагне побудувати собі позитивний імідж). Той факт, що використання стратегії на підвищення переважає пояснюється тим, що для ексканцлерки важливо перш за все зберегти свою репутацію перед німецькими громадянами. Для політиків природньо виправдовуватися за свої помилки або за жорсткі рішення, як це було під час COVID-19, коли вона була вимушена вживати заходів щодо ізоляції населення; показувати контраст між своїми рішеннями та рішеннями політичних опонентів, та навіть критикувати союзників у разі розбіжностей у поглядах.

Стратегія театральності перш за все застосовується Ангелою Меркель під час виголошення промов, які присвячуються певним особам або організаціям. Це урочисті промови, сповнені пафосних тверджень, закликів та експресивних висловлювань. Кількість промов, у яких була використана стратегія театральності, становить 45%.

Найменше пані Меркель користувалась *стратегією нападу* у своїх промовах. Коли вона використовувала цю стратегію, то вживала тактики безособового обвинувачення, дискредитації політичних опонентів (наприклад, звинувачення Росії в участі у війні в Сирії), дискредитації інших партій, які блокують її законопроекти під час голосування, та висміювання. Можливо, для політичної лідерки перш за все важливо захистити себе і свій рейтинг, тому вона обирає підкреслення своїх заслуг, а не мінімізацію заслуг своїх суперників. Хоча, коли мова йде про справжню агресію, бомбардування та інші кроки, притаманні авторитарному режиму, вона не може стояти осторонь і чесно говорить про це. Частка стратегії нападу у політичних промовах Ангели Меркель становить 10%, тобто лише у 2 промовах з 20 обраних саме ця стратегія домінувала.

Тактики переконання вербалізувалися такими ілюктивними мовленнєвими актами, як:

1) *Констативи* (51,67%) — найуживаніший мовленнєвий акт у промовах ексканцлерки. Застосовувалися для реалізації усіх трьох стратегій

переконання, але мали різні функції: твердження, інформування, вираження згоди/незгоди, відповіді на питання або критику, припущення, твердження тощо;

2) *Директиви* (21.67%) — акт, який вербалізує здебільшого тактику закликів, що є кроком до досягнення стратегії театральності. Їх пані Меркель формулює за допомогою модальних дієслів *sollen*, *müssen*, *wollen* тощо. До функцій належить запити, вимоги, прохання, питання і т. д.;

3) *Акти визнання* (20%) — характерні також переважно для стратегії театральності, коли ексканцлерка виражає подяку певній особі або групі людей, але відіграють й іншу роль, зокрема використовуються для висловлення привітань, співчуття до біженців, жертв війни, людей похилого віку тощо; прийняття зауважень тощо;

4) *Комісиви* (6.66 %) — найменш типові для А. Меркель мовленнєві акти. Зазвичай комісиви у її промовах виражаються у формі обіцянки. Це означає, що ексканцлерка намагається уникати надмірного задобрення публіки й дозовано обіцяє зміни на краще.

З основними результатами якісного дослідження класифікації стратегій та відповідних мовленнєвих актів, можна ознайомитися у Додатку 1.

Для поглиблення знань щодо мовної реалізації стратегії переконання було проведено якісне дослідження стилістичних засобів та прийомів, які використовує пані Меркель. Серед них виокремлюємо наступні:

- *синтаксичні*: паралелізм, анафора (акцент на історичні зміни, найважливіші висловлювання), епіфора (підкреслення позитивних явищ), епаналепсис (акцент на позитивних сторонах висловлювання), інверсія (градація від найважливішого у висловлюванні до найменш важливого), еліпс (уникнення тавтології, лаконічність);

- *лексичні*: гіпербола (перебільшення кількості проблем, що постають перед урядом; перебільшене вираження подяки), евфемізм (пом'якшення сприйняття слухачами негативних феноменів), метафора (посилення емотивної складової висловлювання) та її підвиди (персоніфікація — надання, до прикладу, країнам

людських характеристик їх лідерів, алегорія — формування потужних збірних образів), метонімія (використання назви країни на позначення уряду), антономазія (посилене вираження вдячності) та порівняння (порівняння з історичними діячами, подіями тощо).

Інші особливості промов Ангели Меркель включають: лаконічність викладу; використання різноманітних закликів (до спільних дій, до консолідації суспільства, до розуміння ситуації, що склалася тощо), як імпліцитних, так і експліцитних; вираження подяки, побудова власного позитивного іміджу; використання різноманітних стилістичних фігур, зокрема метафор; апелювання переважно констативними ілюкціями.

РОЗДІЛ 3. МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ В ПРОМОВАХ ОЛАФА ШОЛЬЦА: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

3.1. Аналіз промов Олафа Шольца

3.1.1. Прагмалінгвістична реалізація стратегій переконання у промовах О. Шольца

Керівництво О. Шольца Німеччиною припало на тяжкий період у світовій історії, зокрема, на початок війни в Україні. Не дивно, що тематично виступи пана Шольца націлені саме на підтримку українського народу і засудження агресії Росії. У промові, виголошена на Міжнародній експертній конференції з питань відновлення, відбудови та модернізації України, провідною стратегією вважаємо стратегію нападу, що виражається звинуваченнями Росії у спробах знищити Україну як державу та дискредитацією країни-агресора як такої, що веде жорстоку загарбницьку війну [93]. Канцлер ФРН висміює Путіна, констатуєчи слабкість його режиму й розколюваність держави: «Diese barbarische Art der Kriegsführung zeigt nur eins: Putins Russland ist verzweifelt» [93]. Усі мовленнєві акти цієї промови ми класифікуємо як констативи (див. *Додаток 2*).

Не стало винятком реалізації стратегії переконання нападу і звернення пана Шольца до громадян Німеччини з у перший день війни в Україні. О. Шольц від початку рішуче розкриває мету своєї команди в урегулюванні конфлікту: він обіцяє змусити Росію «...einen hohen Preis zahlen» [94] із застосуванням метафори. О. Шольц дискредитує Путіна і стверджує, що ця війна є лише особистою забаганкою президента РФ [94]. Крім того, пан Шольц висміює бажання росіян повернути Російську Імперію; він не погоджується, що у 21 ст. можливо повернути устрій, який був актуальний у 19 ст. [94].

За 5 днів до початку повномасштабного вторгнення О. Шольц виступив з промовою на Мюнхенській конференції з безпеки, де він обрав стратегію

захисту. Канцлер звинувачує РФ у потенційній агресії та вважає це неприпустимим: «Um es klar zu sagen: Der Aufmarsch von weit über 100 000 russischen Soldaten rings um die Ukraine ist durch nichts gerechtfertigt» [95]. Цей приклад є констативом (див. *Додаток 2*). Констативом є і ствердна відповідь на пропозицію Росії провести переговори, що демонструє готовність О. Шольца до мирного врегулювання ситуації, на відміну від В. Путіна, який зрештою вирішить все ж таки напасти на суверенну Україну [95]. Пан Шольц обіцяє, що в разі початку війни Росія понесе безліч негативних для себе наслідків; таким чином, він позиціонує себе захисника демократії [95].

Виступ у Карловому університеті від 29 серпня 2022 року характеризується використанням стратегії театральності. У цьому контексті стратегія театральності реалізується пафосними констативами та закликами, тобто директивами. У рамках комплементарного опису Праги за використанням численних епітетів мовець прагне викликати сильні позитивні асоціації з містом; він виокремлює контрасти міста: співіснування церков різних конфесій на одному просторі, поєднання архітектурних стилів тощо і порівнює це розмаїття з тим, що може надати відвідувачам Європа [96]. Промова насичена пафосними, піднесеними констативами: «Europa ist unsere Zukunft, und diese Zukunft liegt in unseren Händen» [96]. Канцлер закликає до єдності європейського суспільства, пропонує шукати компроміси в різних сферах, зокрема у питаннях накладення санкцій та захисту прав людини [96].

Промова канцлера з нагоди 7 листопада 2022 р. присвячена проблемі зміни клімату. У цьому випадку, панівною стратегією є стратегія захисту. Пан Шольц визнає, що стимулом до відмови від вугільних електростанцій стала військова агресія Росії, що слугує виправданням: «Ja, Russlands brutaler Angriffskrieg auf die Ukraine zwingt uns dazu, für kurze Zeit notgedrungen auch wieder Kohlekraftwerke ans Netz zu nehmen» [97]. Тактикою, що домінує у цій промові, є побудова позитивного іміджу. Так, політичний діяч констатує, що він непохитний у досягненні своїх цілей зі запобігання змін клімату, і обіцяє відмовитись від використання горючих корисних копалин [97].

Наступна промова, виголошена на 28-й Конференції ООН зі зміни клімату, контекстуально ідентична попередній і канцлер застосовує аналогічну стратегію. Голова німецького уряду обіцяє скоротити викиди в атмосферу цього десятиліття і, таким чином, зменшити середню температуру у 1,5 градуса [98]. Канцлер презентує у вигідному світлі не лише себе і свою команду, а й країну в цілому, використовуючи метонімію: «Deutschland treibt diese Entwicklungen mit Nachdruck voran» [98]. Канцлер вимагає рішучих дій від своїх опонентів і демонструє свою готовність до консолідації заради спільної мети, попри розбіжності в поглядах та загальну геополітичну напругу [98].

Промова на 77-х загальних дебатах Генеральної Асамблеї ООН укладена з урахуванням стратегії театральності, про що свідчать, зокрема, експресивні констативи, що синтаксично втілюються окличними реченнями: «Das ist blanker Imperialismus!» [99]. Пан Шольц з надмірним пафосом та драматичністю відповідає на питання щодо безпекових гарантій для європейців так, що не залишає сумнівів у тому, що йому вдасться їх надати та зрештою досягти успіху [99]. Канцлер вимагає не залишатись осторонь війни в Україні, тому що ця війна є першопричиною зростання цін, дефіциту енергії та голоду у віддалених від Росії країнах [99].

О. Шольц залучає стратегію захисту на Мюнхенській конференції з безпеки 17 лютого 2023 р.; примітно, що всі мовленнєві акти, обрані для ілюстрації тактик і стратегій переконання на підвищення, є констативами, тобто твердженнями (див. *Додаток 2*). Зокрема, О. Шольц з гордістю говорить про те, що його країна прийняла і захистила більше мільйона українських громадян [100]. Він невпинно атакує Путіна своїми висловлюваннями, запевняючи слухачів, що диктатор з його поглядами не здатний на виграш у цій війні. [100]. Наступний приклад ми відносимо до тактики виправдання, тому що пан Шольц аргументує свою військову і гуманітарну підтримку Україні тим, що це є спільною стратегією Німеччини та її союзників: «Das entspricht nicht nur den - wohlgemerkt: berechtigten - Erwartungen unserer Partner und Verbündeten» [100].

О. Шольц виголошував промову з нагоди вручення Премії імені Карла Великого В. Зеленському та українському народу, яка відповідає характеристикам стратегії театральності. Виступ сповнений пафосних актів співчуття до українського народу та жертв війни [101]. Задля створення атмосфери урочистості, пан Шольц публічно дякує українцям та їх президенту від імені всієї Європи, що виражається відповідним актом визнання [101]. Емоційно забарвлена лексика — невіддільна частина тактики експресивного мовлення, що реалізується актом визнання: «Mit allergrößter Tapferkeit verteidigt ihr euer Land gegen Russlands brutale Aggression» [101].

Наступна проаналізована промова також відповідає стратегії, орієнтованій на підвищення політичного діяча, і присвячена вона німецько-українським економічним відносинам. Варто зазначити, що всі тактики у цій промові втілюються констативами (див. *Додаток 2*). Тактика побудови позитивного іміджу вербалізується у: висловленні підтримки України на всіх щаблях, у тому числі шляхом постачання озброєння, а також підтвердженні того, що у боротьбі за безпеку та мир у Європі Німеччина перебуває на стороні українських громадян [102]. О. Шольц прямолінійно критикує риторику президента Росії про так звані братні народи: «Russen und Ukrainer sind eben nicht „ein Volk“, wie es Präsident Putin in seiner imperialistischen und kolonialistischen Verblendung behauptet» [102].

Війна в Україні є, безперечною, однією з провідних тем політичних промов О. Шольца. Проте, чинний канцлер висловлювався і стосовно інших соціально значущих тем, наприклад, щодо захисту прав жінок, що і стало провідною проблематикою промови на саміті «Women 7» у травні 2022 року. Стратегія захисту втілюється двома тактиками: протиставлення себе й опонента, що реалізується директивом, а також тактика вигідної самопрезентації, яка вербалізується комісивом та констативом (див. *Додаток 2*). Пан Шольц вимагає від кожного, чи то суперника, чи то союзника, хто вважає себе частиною демократичного суспільства, поставити собі за мету підтримку гендерної рівності у різних сферах [103]. Канцлер невпинно наголошує на своїх планах,

що стосуються захисту прав жінок: «In Deutschland werden wir das Hilfesystem aus Beratungsstellen, Frauenhäusern und anderen Schutzeinrichtungen ausbauen» [103]. Він також наголошує, що його команда робить все можливе, аби забезпечити жінкам гідну оплату праці та кар'єрні перспективи [103].

Для втілення стратегії на підвищення в контексті захисту клімату, під час 13-го Петерберзького кліматичного діалогу пан Шольц обирає тактики виправдання і презентації себе у вигідному світлі (див. *Додаток 2*). Канцлер виправдовується, що частка вугільної генерації електроенергії знову зростає в як реакція на загрозу нестачі газових ресурсів; це виправдання вербалізується у формі згоди з тим, що це явище є для багатьох неприємним і неприйнятним [104]. Позитивний імідж суб'єкта дослідження вибудовується за допомогою вимоги щодо відповідності дій із забезпечення постачання газу й поставленій меті стати екологічно чистішими [104]. Природньо, канцлер інформує про свої здобутки на перемовинах із союзниками: «Beim G7-Gipfel in Elmau haben wir beschlossen, den Energiesektor in unseren Ländern bis 2035 so weit wie möglich zu dekarbonisieren» [104].

На урочистій промові, виголошеній на 13-й Національній морській конференції, канцлер закликає до зменшення кількості викидів у водойми й надалі успішно продовжувати експортувати товари, що контекстуально продовжує тему боротьби з глобальним потеплінням [105]. О. Шольц використовує промовисті метафори у своїх констативах, щоб створити піднесену атмосферу: «Auch für unsere Tore zur Welt ist eine neue Zeit angebrochen» [105]. Не винятком для цієї промови є і пафосні констативи; так, канцлер порівнює роботу портів із рятівним кругом, що позитивно впливає на розвиток економіки ФРН [105].

Виступ на конференції Бундесверу 10 листопада 2023 демонструє дві основні тактики стратегії на підвищення: напад на опонента та позитивна самопрезентація. О. Шольц висловлює занепокоєння ситуацією в Ізраїлі та різко засуджує терор бійців Хамас, що реалізується констативом [106]. Він виокремлює не лише свої заслуги у дипломатичному урегулюванні конфлікту, а

підтримує позицію своїх американських та європейських однодумців [106]. Аби покращити свою репутацію, О. Шольц дає таку обіцянку: «Damit erreichen wir 2024 das NATO-Ziel von zwei Prozent, erstmals seit mehr als drei Jahrzehnten» [106].

Стратегія театральності на конференції «Східна Німеччина 2030 – дім і майбутнє» реалізована кількома стратегіями: пафос, урочистість, заклик (див. *Додаток 2*). О. Шольц ділиться особистим досвідом, який має на меті викликати у публіки зворушливу реакцію: «Und was ich ganz besonders wichtig finde für mich und wo ich gar nicht beschreiben kann, wie bewegt ich davon unverändert bin: Ich bin 1998 einmal in den Deutschen Bundestag gewählt worden als Abgeordneter des Wahlkreises Hamburg-Altona und dann wiederholt, immer wieder, bis ich Bürgermeister in Hamburg wurde» [107]. Він патетично стверджує, що майбутнє стоїть за Східною Німеччиною, де мають місце основні інновації у різних сферах [107]. Пан Шольц вимагає взяти до уваги проблему безробіття і спільними зусиллями подолати її [107].

Наступна промова, яку ми дослідили, була виголошена на Дні німецьких роботодавців 18 жовтня 2023 р. Під час виступу О. Шольц апелює стратегією на підвищення власного іміджу. З цією метою він засуджує режим Хамасу, який напав на Ізраїль; але здебільшого акцент зміщений на цивільних, які постраждали та загинули від рук терористів, що реалізується актом визнання (співчуття) [108]. Канцлер різко реагує і заперечує російську пропаганду стосовно постачання газу в Німеччину: «Weil überall im Internet und in manchen Texten, die man anderswo liest, die russische Propaganda ganz schön wirkt, will ich es noch einmal sagen: Nein, es gibt bis heute keine Sanktionen auf Gaslieferungen aus Russland» [108]. Канцлер стверджує, що пишається тим, як швидко його команді вдалось замінити половину постачання газу імпортом з інших частин світу за короткі терміни, підвищуючи таким чином свій статус як рішучого та ефективного лідера своєї держави [108].

13 вересня 2022 р. канцлер виступив на міністерській зустрічі G7 щодо сталого розвитку міст, де провідною стратегією переконання була обрана

стратегія театральності [109]. Пан Шольц закликав до співпраці тих, хто працює над розвитком урбанізації [109]. Голова ФРН за допомогою епітетів досягає виразності й експресивності висловлювання про те, наскільки жахливою і загарбницькою є війна Росії проти України [109]. Він також апелює до емоцій, прагне викликати у слухачів співчуття, коли говорить про свої враження від побаченого в Україні: «Die entsetzlichen Bilder dort werde ich immer mit mir herumtragen» [109].

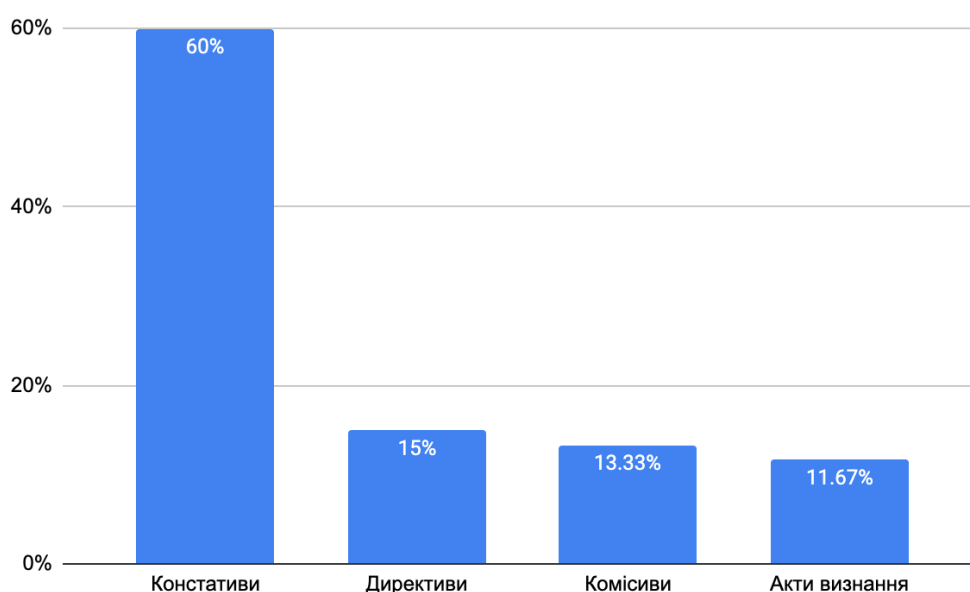
Якщо ми звернемось до промов, які пов'язані з темою війни в Україні, то велика частка їх апелює стратегією на зниження. Не виключенням стала промова на Відкритих дебатах в Раді Безпеки ООН 20 вересня 2023 року, де, перш за все, застосовується тактика викриття: «Zehntausende Soldatinnen und Soldaten sowie ukrainische Zivilistinnen und Zivilisten sind getötet worden» [110]. У цьому констативі Шольц інформує кількість загиблих, намагаючись достукатись до слухачів, аби вони зрозуміли масштаби смертоносності війни, яку розв'язала Росія. Схожим чином він стверджує, що Росія спеціально і з високою точністю обстрілює порти, щоб запобігти експорту зерна з України; і це також є викриттям жорстокості й холодного розрахунку режиму В. Путіна [110]. Канцлер дискредитує російську армію за воєнні злочини, перераховує їх у вигляді стверджувального констативу [110].

Під час участі у дебатах щодо розподілу та планування бюджету, канцлер використовує стратегію на підвищення, хоча елементи стратегії на зниження є очевидними. Перш за все, пан Шольц намагається завоювати прихильність слухачів обіцянками: «Wir garantieren der Bundeswehr 2 Prozent NATO-Quote auch 2028, 2029 und 2030, in den ganzen 30er-Jahren» [111]. Він також зобов'язується створити плани щодо побудови мережі водопостачання у досить короткі терміни [111]. Напад на суперника виражається твердженням про крайній песимізм опонента [111].

Наостанок ми проаналізуємо епохальну промову О. Шольца про переломний момент у всесвітній історії — початок війни в Україні. Експресивна промова є яскравим прикладом втілення стратегії театральності. Сповнена

закликів до консолідації зусиль суспільства, Шольц виражає готовність допомогти Україні [112]. Пафосні висловлювання сповнені стилістичними засобами, зокрема епітетами, і виражають глибоке співчуття українському народові: «Die himmelschreiende Ungerechtigkeit, der Schmerz der Ukrainerinnen und Ukrainer, sie gehen uns allen sehr nahe» [112]. Канцлер не приховує свої емоції, називає дії путінського режиму ганьбою [112].

Таким чином, найбільш вживаною стратегією переконання О. Шольцом є стратегія захисту (10 з 20 промов). На другому місці за частотою є стратегія театральності (7 з 10 промов), а найменш вживаною є стратегія нападу (3 з 10 промови). Більшість мовленнєвих актів, які репрезентують персуазивні стратегії й відповідні тактики, становлять констативи, на другому місці — директиви, на третьому — комісиви. Найменш уживаними є акти визнання (див. *Графік 2*).

Графік 2. Мовленнєві акти у промовах О. Шольца

3.1.2. Функціональна характеристика лінгвостилістичних засобів та прийомів у промовах О. Шольца

До синтаксичних лінгвостилістичних засобів, які активно застосовує канцлер, відносимо анафору. Він починає речення чотири рази, всі чотири є директивами, кожен з яких закликає до рішучих дій на підтримку Україні: «Und

jetzt ist es Zeit zu erörtern, wie die Zukunft der Ukraine aufgebaut und finanziert werden kann» [93]. За допомогою анафори канцлер акцентує на тому, що він вже почав діяти й розвивати промисловість: «*Schon jetzt* stärken wir eigene Produktionskapazitäten, zum Beispiel bei Halbleitern. *Schon jetzt* diversifizieren wir unsere Lieferketten und erschließen uns neue Lieferanten und Märkte im asiatisch-pazifischen Raum, in Afrika, in Mittel- und Südamerika» [93]. Анафора також застосовується канцлером, аби протиставити два констативних мовленнєві акти — незгоду з можливим програшем України та затвердженням впевненості у її перемозі: «*Das ukrainische Volk* wird nicht weichen vor Russlands Gewalt. *Das ukrainische Volk* wird widerstehen» [101]. Перелік важливих аспектів, до прикладу, основних причин важливості портів для економіки ФРН також стало одним зі способів застосування анафори (яка, у цьому випадку, є на початку кожної частини речення): «*Seit* uns Corona gezeigt hat, wie anfällig unsere Lieferketten waren, *seit* Russland die Ukraine angegriffen hat und seitdem in diesem furchtbaren Krieg jeden Tag Männer, Frauen und Kinder sterben, *seit* wir unsere Energieversorgung innerhalb kürzester Zeit unabhängig gemacht haben von russischen Importen...» [105]. Ось ще приклад, який ілюструє анафору як спосіб наголошування на головних аспектах виступу: «*Entscheidend dabei ist [...] Entscheidend sind [...] Entscheidend sind [...] Entscheidend sind [...]*» [109]. Для комісивів у виступах О. Шольца типовим є єдинопочаток: «*Wir werden* auch weiter für die Dreißiger- und Vierzigerjahre planen» [108]. Повторення виразів на початку послідовних речень, таких як «*Wir müssen*», підсилює вимогу до консолідації уряду і суспільства [112].

Не менш важливим є застосування інверсії: «*Für Deutschland bedeutet das:* 80 Prozent unseres Stromverbrauchs werden wir schon im Jahr 2030 aus erneuerbaren Energien beziehen» [104]. Синтаксичні перестановки та зміна порядку слів у реченні слугує для зосередження уваги на певному елементі; у вищенаведеному комісиві інверсія застосована для підкреслення значущості подальших реформ, які пан Шольц обіцяє втілити до початку наступного десятиліття.

Наступним прийомом, на який хочемо звернути увагу, є паралелізм: «Die Bürgerinnen und Bürger in der Ukraine *wollen Demokratie und Freiheit*. Und Europas Zukunft *wird eine Zukunft in Frieden und Freiheit sein*» [94]. Обидва висловлювання мають схожу синтаксичну будову: перше засвідчує бажання демократії та свободи для громадян України, друге категоризуємо як комісив, у якому реалізується обіцянка настання миру і свободи у Європі.

Для промов О. Шольца властиво використання епітетів. Вони можуть мати негативну конотацію; особливо вживаними є ті, які виражають рішуче засудження військової агресії Росії («*grausamer Angriffskrieg*» [93]). Цей констатив протиставляє мирне життя з посиленням жорстокості військових дій. Водночас «*stolze und mutige ukrainische Nation*». Водночас Україна постає хороброю і сильною державою, як і її народ: «*Die stolze und mutige ukrainische Nation wird sich behaupten!*» [93]. Пан Шольц рішуче констатує, що український народ вистойть, а надалі обіцяє підтримувати Україну так довго, як це буде необхідно [93]. Канцлер співчутливо висловлювався стосовно українського народу, який страждає від жахів війни; так, він назвав день початку повномасштабного вторгнення «*furchtbare Zäsur*» — жахливим переломом не лише для українців, а й для всього світу [102]. Епітет є засобом реалізації й тактики пафосу, адже його використання робить висловлювання більш урочистими, піднесеними та емоційно забарвленими: «*die Menschenrechte universell und unteilbar sind*» [103].

Не менш важливим є використання метонімії з елементами персоніфікації: «*Russland hat nun seine Antwort auf die Vorschläge der USA öffentlich gemacht*» [95]. В цій політичній промові, що є типовим для промов як жанру загалом, назви країн використовуються для позначення уряду; до того ж країна не може оприлюднити відповідь іншої країни, цим займаються керівники держав або їх представники. Персоніфікація надає характеристик абстрактним явищам, до яких відносимо ревізіонізм: «*Putins Revisionismus wird nicht siegen*» [100]. Цей констатив означає, що В. Путін не переможе у цій війні, але для того, аби наголосити на його схильності викривлювати історію, О. Шольц вживає термін

«ревізіонізм». Метонімією є і наступний приклад, у якому діячів культури та науки зводять до абстрактних понять, до їх роду діяльності: «Hier *schaffen Kultur und Wissenschaft neue Erkenntnisse*» [109]. У цьому констативі метонімія є частиною тактики на побудову позитивного іміджу своєї країни: «*Deutschland als Vorreiter im Klimaschutz, in der Digitalisierung und im sozialen Zusammenhalt*» [111].

Задля звеличення статусу університету, де пан Шольц виголошував промову, він використовує порівняння: «Wenn Prag also Europa im Kleinen ist, dann *ist die Karlsuniversität so etwas wie die Chronistin* unserer an Licht und Schatten so reichen europäischen Geschichte» [96].

Під час викладу планів на майбутнє щодо розробки глобального механізму для зменшення наслідків кліматичних ризиків, канцлер вживає метафору і порівнює програму захисту з парасолею: «Als G7-Präsidentschaft wollen wir gemeinsam mit den Vulnerable 20 *einen globalen Schutzschirm* gegen Klimarisiken aufspannen» [97]. Пан Шольц також використовує метафору «*die Segel setzen*» на позначення того, що конференція, присвячена зміні клімату, вже розпочалась і констатувати той факт, що необхідно поступово відмовитися від вугілля [98]. Отже, за допомогою цієї метафори він акцентував на найпершому пункті своєї промови. Метафорою канцлер прагне і посилити враження публіки від жорстоких дій в Україні й відкрито звинувачує в цьому Росію: «Sie *machen Städte und Dörfer dem Erdboden gleich*» [110].

У цьому прикладі О. Шольц вживає синекдоху: «...Nicht *ein Sack Getreide* wurde aufgrund dieser Sanktionen zurückgehalten» [99]. Цей констатив підтверджує той факт, що лише Росія перешкоджала постачанню зерна; а замість використання загального поняття «зерно» він використовує лише його частину «мішок зерна», з метою запевнення слухачів щодо виконання своїх обіцянок до найменших деталей. Інший приклад синекдохи за принципом «частина замість цілого» знаходимо в інформативному констативі про розташування військових баз на сході Європи: «Unsere künftige, permanente Stationierung einer Brigade in Litauen ist aber nur *die Speerspitze* unseres

Engagements im Osten» [106]. Вістря спису позначають дві речі: акцент на тому, що це лише маленька частка взаємодії з іншими країнами НАТО; натяк на озброєння та військову допомогу, спис як символ зброї тощо.

Гіпербола використовується паном Шольцом як свідчення своєї крайньої зацікавленості у тематиці промови: «Darüber könnte ich *stundenlang* erzählen» [107].

Висновки до третього розділу

У рамках дослідження ми схарактеризували способи мовної реалізації стратегій і тактик переконання у промовах канцлера Німеччини О. Шольца. Матеріалом дослідження слугували 20 промов на різноманітні теми. Основними темами, які висвітлює канцлер у своїх політичних виступах, вважаємо безробіття, гендерну рівність, урбанізацію, проблему захисту клімату, питання зовнішньої та внутрішньої політики Німеччини, війна в Україні та Ізраїлі тощо.

Половина досліджених промов 50% укладені з урахуванням стратегії захисту. Канцлер використовує такі тактики, як тактика виправдання себе та своєї партії, нападу на суперника, протиставлення себе та опонента. Для політиків властиво концентруватись на власній репутації. При цьому Шольц не боїться вербально нападати на суперника, використовує власні імена, звертання тощо.

Стратегія театральності (35%) у промовах О. Шольца перш за все втілюється пафосністю тверджень, закликами та експресивними виразами. Канцлер прагне викликати сильні емоції у слухачів — обурення, злість, співчуття, гордість тощо.

Стратегія нападу є найменш вживаною (15%), але використаною у найбільш прийнятних контекстах. Наприклад, застосовані в рамках цієї стратегії тактики направлені на звинувачення В. Путіна, критику його режиму, дискредитації його армії, висміювання тощо.

У результаті дослідження вербалізації тактик переконання ми отримали наступні дані:

1) Найчастіше О. Шольц апелював саме *констативами* (60%): що мали на меті інформувати слухачів, констатувати власну думку, погодитись або заперечити погляди опонентів тощо;

2) *Директиви* (15%) вербалізують зокрема тактику закликів, яка є типовою для стратегії театральності. Проте, директиви у промовах Шольца використовуються у всіх наявних стратегіях, а функціонально відіграють роль запитів та вимог;

3) *Комісиви* (13.33%) виражаються здебільшого у формі обіцянки. О. Шольц не стільки говорить про свої досягнення, скільки запевняє населення в тому, що його плани обов'язково будуть виконані;

4) *Акти визнання* (11.67%) — найменш типові для канцлера мовленнєві акти. Вони характерні для різноманітних стратегій, зокрема театральності стратегії театральності, коли він висловлює співчуття жертвам з України або Ізраїлю.

З основними результатами дослідження типології стратегій, тактик та ілокутивних мовленнєвих актів можна ознайомитися у Додатку 2.

Мовна реалізація стратегій переконання також забезпечувалась стилістичними засобами та прийомами. У результаті дослідження ми знайшли наступні синтаксичні та лексичні стилістичні засоби та їх функції:

- Синтаксичні: анафора (акцентування ідей та надання їм вагомості), інверсія (підкреслення значення окремої ідеї), паралелізм (подання контрастних ідей);

- Лексичні: епітети (емоційне забарвлення та посилення враження від промови), метонімія і персоніфікація (представлення уряду чи явищ як одне ціле для підкреслення сили висловлювання), метафора і порівняння (додаткова експресивність), синекдоха (заміна цілого на частину для більшого враження від промови), гіпербола (надання ваги думкам та ідеям).

Отже, до особливостей промов О. Шольца ми відносимо: заклики до єдності, консолідації сил союзників; гучні заяви, напр. «Zeitwende» (переломний період); використання обмеженої кількості стилістичних засобів, але з максимальним експресивним ефектом; вираження співчуття; прямі звинувачення та вимоги до опонентів.

ВИСНОВКИ

Теоретичним підґрунтям даного дослідження на тему «Стратегії переконання у німецькомовних політичних промовах» стали праці українських та закордонних дослідників Д. Л. Остіна, О. Шепетяк, Дж. Сьорля, Г. Грайса, Д. Вандервекена, Г. Ліча, К. Баха та Р. М. Гарніша, П. Кости, М. Шварц-Фрізеля, К. Маркса, С. Даміша, Й. Кляйн, К. С. Карпової, М. Мозер, Н. Б. Іваницької, С. А. Вискушенко, О. В. Мосієнко, Т. В. Свиридюк, М. Гулей, Т. М. Уділової, О. О. Крупій, Р. Чалдіні, Н. В. Петій, Л. В. Монастирської, І. Адамські, Т. Ван Дейка, Т. Ѓорінга, Ю. Крапиви, Й. Мусхабена, В. Максимець, Р. Цольнхьофера, А. Ляйста та Р. Ціммерманна та інших.

Актуальність дослідження зумовлена важливістю стратегій переконання у політичних промовах, які впливають на велику кількість реципієнтів, зацікавленість даною тематикою широкого кола науковців та недостатня вивченість стратегій переконання у німецькомовній політичній комунікації.

Метою роботи було визначення характерних особливостей вербалізації стратегій переконання та виявлення прагмалінгвістичних засобів їх відображення в промовах А. Меркель та О. Шольца.

Для реалізації мети були сформульовані відповідні теоретичні та практичні завдання.

Об'єктом дослідження ми визначили стратегії переконання та основні засоби їхньої реалізації, а предметом дослідження — вербалізацію стратегій переконання у промовах обох політиків.

У ході дослідження було використано 40 політичних промов: 20 промов Ангели Меркель за період 2017–2021 рр. та 20 промов Олафа Шольца за період 2021–2023 рр.

У першому розділі ми проаналізували визначення понять «стратегія» і «тактика». Персуазивні стратегії є комплексом мовленнєвих дій, за допомогою яких мовець прагне переконати слухача; тактика — це одна або декілька дій, за допомогою яких реалізуються стратегії.

Ми дослідили стратегії переконання та їх класифікації як предмет дослідження прагмалінгвістики. Після аналізу дискусії навколо класифікацій стратегій переконання у працях Й. Кляйна, К. С. Карпової, М. Мозер, Н. Б. Іваницької, С. А. Вискушенко, О. В. Мосієнко, Т. В. Свиридюк, М. Гулей, Т. М. Уділової, О. О. Крупій, Р. Чалдіні, Н. В. Петій, Л. В. Монастирської було обрано класифікацію М. Гулей як таку, що дозволила визначити стратегії й тактики переконання у їх повноті. Дослідивши підходи українських та іноземних вчених, серед них В. Бреннерштуль, Д. Л. Остін, О. Шепетяк, Дж. Сьорль, Г. Грайс, Д. Вандервекен, Г. Ліч, К. Бах та Р. М. Гарніш, щодо визначення та класифікації мовленнєвих актів, ми обрали для нашого дослідження класифікацію К. Баха та Р. М. Гарніша і поділили мовленнєві акти у досліджених промовах на констативи, директиви, комісиви та мовленнєві акти визнання.

У рамках прикладного дослідження ми надали загальну характеристику політичним промовам А. Меркель та О. Шольца. Для А. Меркель характерні лаконічність, використання імпліцитних та експліцитних закликів, вираження подяки, побудова власного позитивного іміджу, використання великої кількості синтаксичних фігур та апелювання констативами. Водночас для Олафа Шольца властиві заклики до єдності нації та ЄС, гучні заяви, використання меншої кількості стилістичних засобів, але з максимальною ефективністю, вираження співчуття до жертв військових агресій та прямі звинувачення та вимоги до опонентів.

У другому та третьому розділі ми виявили та класифікували типи стратегій переконання та вербальні засоби відображення стратегій і тактик переконання в аналізованих політичних промовах. У обох мовців в промовах переважають констативні та директивні мовленнєві акти; найменш уживаними є комісиви та акти визнання. Найбільш часто суб'єкти дослідження використовували стратегію захисту, що втілювались тактиками нападу на суперника, виправдання, протиставлення себе та опонента та самопрезентації. Стратегія театральності з характерною для себе урочистістю, пафосом та експресивністю

опинилась на другому місці, а найменш вживаною для О. Шольца та А. Меркель стала стратегія нападу і властивими їй обвинуваченнями, викриттями, дискредитацією та висміюванням. Таким чином, ми можемо спостерігати надзвичайно схожі результати у двох мовців. Вони обирають побудову власної репутації, опису своїх досягнень, але інколи протиставляють себе зі своїми конкурентами. Апелюють політики здебільшого констативами, тобто твердженнями, і дозовано залучають такі ілокуції, як обіцянки, подяки, вимоги, запити, пропозиції, співчуття, заперечення тощо. А. Меркель для мовної реалізації стратегій переконання використовує більшу кількість стилістичних засобів: як паралелізм, анафора, епіфора, епаналепсис, інверсія, еліпс, гіпербола, евфемізм, метафора і її підвиди (персоніфікація, алегорія), метонімія, антономазія та порівняння. О. Шольц віддає перевагу таким засобам, як анафора, паралелізм, інверсія, епітети, метафора, порівняння, метонімія, персоніфікація, синекдоха, гіпербола.

Наукова новизна зумовлюється отриманням нових знань про стратегії переконання та засоби їхньої реалізації на актуальному мовному матеріалі.

Практичне значення дослідження полягає у потенційному використанні результатів при вивченні курсів з міжкультурної комунікації, риторики та прагмалінгвістики.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, теоретичного та двох практичних розділів з висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (72 позиції), списку промов для практичної частини (40 позицій), додатків й анотацій трьома мовами. Загальний обсяг роботи складає 104 сторінки з урахуванням списку літератури та додатків. У додатку містяться результати дослідження у формі таблиць, де класифіковано мовленнєві згідно з вжитими стратегіями й тактиками переконання.

Дослідження було апробоване під час участі в конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка 30 листопада 2023 року

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Masterarbeit wurde dem Thema «Persuasive Strategien in deutschsprachigen politischen Reden» gewidmet. Als Forschungsmaterial haben wir 20 Reden von O. Scholz von 2021 bis 2023 und 20 Reden von A. Merkel von 2017 bis 2023 ausgewählt. Die Reden repräsentieren ein breites Spektrum an Themen, die für die Redner relevant sind: soziale Probleme, Fragen des Klimaschutzes, militärische Konflikte in Syrien und der Ukraine, Geschlechterungleichheit usw.

Die theoretische Grundlage der Arbeit bildeten die Werke der ausländischen und einheimischen WissenschaftlerInnen wie D. L. Austin, O. Shepetiak, J. Seorle, H. Grice, D. Vanderveken, G. Leech, K. Bach und R. M. Harnish, P. Kosta, M. Schwartz-Friesel, H. Grünert, S. Damish, J. Klein, K. S. Karpova, M. Moser, N. B. Ivanytska, S. A. Vyskushenko, O. V. Mosienko, T. V. Svyridyuk, M. Guley, T. M. Udilova, O. O. Krupiy, T. Van Dijk, J. Mushaben, A. Leist und R. Zimmermann u. a.

Die Aktualität dieser Arbeit liegt in der außergewöhnlichen Rolle von Überzeugungsstrategien in politischen Reden, die ein breites Spektrum an Zuhörern beeinflussen, sowie in der unzureichenden Erforschung von Überzeugungsstrategien im deutschsprachigen Raum selbst. Diese Strategien sind von großem Interesse sowohl für ein breites Spektrum von Rezipienten als auch enge Spezialisten.

Ziel der Arbeit ist es, die persuasive Strategien zu charakterisieren und die pragmalinguistischen Mittel ihrer Reflexion in den Reden beider Politiker zu identifizieren. Zur Erreichung des Ziels wurden entsprechende theoretische und praktische Aufgaben formuliert.

Im ersten Kapitel haben wir die Definitionen der Begriffe „Strategie“ und „Taktik“ analysiert. Persuasive Strategien sind eine Reihe von Sprachhandlungen, mit deren Hilfe der Sprecher versucht, den Zuhörer zu überzeugen; Taktiken sind eine oder mehrere Aktionen, die Strategien umsetzen.

Wir untersuchten Überzeugungsstrategien und ihre Einordnung als Gegenstand pragmalinguistischer Forschung. Die Klassifikation von M. Gulei wurde als solche gewählt, die es ermöglichte, die Strategien und Taktiken der Überzeugung in ihrer

Vollständigkeit zu bestimmen. Wir haben für unsere Untersuchung die Klassifikation von Sprechakten nach K. Bach und R. M. Harnish gewählt und die Sprechakte in den untersuchten Reden in Konstativen, Direktiven, Kommissiven und Sprechakte der Anerkennung unterteilt.

Im Rahmen der Untersuchung haben wir eine allgemeine Beschreibung der politischen Reden von A. Merkel und O. Scholz gegeben. A. Merkel zeichnet sich durch die Verwendung impliziter und expliziter Appelle, den Aufbau eines positiven Selbstbildes und die Verwendung einer Vielzahl syntaktischer Figuren aus. Gleichzeitig ist Olaf Scholz geprägt von Aufrufen zur Einheit der Nation und der EU, lautstarken Äußerungen, dem Einsatz weniger stilistischer Mittel, aber mit maximaler Wirksamkeit usw.

Im zweiten und dritten Kapitel haben wir Arten von Überzeugungsstrategien und verbale Mittel zu ihrer Darstellung identifiziert und klassifiziert. In den Reden beider Redner dominieren konstative und direktive Sprechakte; am seltensten werden kommissive und Akte der Anerkennung verwendet. Am häufigsten verwendeten die Personen eine Verteidigungsstrategie. Die Strategie der Theatralik kam an zweiter Stelle, und die Strategie des Angriffs kam bei O. Scholz und A. Merkel am wenigsten zur Anwendung. Wir haben auch stilistische Mittel und ihre Funktionen untersucht, z. B. Anapher, Parallelismus, Epitheta, Metapher, Vergleich, Metonymie, Personifikation, Synekdoche usw.

Der praktische Wert dieser Arbeit besteht darin, dass die Forschungsergebnisse als Material für Lehrveranstaltungen in der interkulturellen Kommunikation, Rhetorik und Pragmalinguistik verwendet werden können.

Die Ergebnisse der Arbeit werden in Tabellenform im Anhang detailliert dargestellt.

Die Masterarbeit besteht aus einer Einleitung, einem theoretischen Teil, einem praktischen Teil, einem allgemeinen Fazit, einer Zusammenfassung in drei Sprachen, einem Literaturverzeichnis und einem Anhang.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дмитренко О. В., Шинкаренко О. М. Особливості політичного дискурсу Ангели Меркель. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (197). С. 23–27. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolfNTU/9188> (дата звернення: 20.04.2024).
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : Твори, 2020. 920 с. URL: [https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/469/Словник_RD-Суч_лі_нгв_словник%20\(1\).pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/469/Словник_RD-Суч_лі_нгв_словник%20(1).pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення: 03.05.2024).
3. Іваницька Н. Б. Реалізація комунікативної стратегії переконання в різномовних наукових статтях: зіставний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 1. С. 220–229. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-1/38> (дата звернення: 16.10.2023).
4. Капуш А. В. Німецькі метафори в актуальному суспільно-політичному дискурсі. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 1, № 10. С. 68–72. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33539> (дата звернення: 20.04.2024).
5. Косьянова О. Г. Мова політики та політичний дискурс як взаємозалежні категорії. *Англістика та американістика*. 2013. № 10. С. 20–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2013_10_8 (дата звернення: 19.04.2024).
6. Ломоносов Д. А. Сутність поняття "стратегія" та його відмінності від тактики й оперативних дій. *Економічні інновації*. 2011. № 45. С. 156–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2011_45_24 (дата звернення: 17.04.2024).
7. Лосева І. В. Мовностилістичні ознаки політичних промов. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 64–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_50_19 (дата звернення: 20.04.2024).

8. Марченко Н. Формування образу лідера нації засобами метафори у промовах канцлерки Ангели Меркель. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 3, № 34. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-3-21> (дата звернення: 11.04.2024).
9. Мозер М. Аспект функції впливу мовної гри у політичному дискурсі. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2021. № 42. С. 173–179. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.42.173-179> (дата звернення: 07.04.2024).
10. Мозер М. Комунікативні тактики та стратегії в політичному дискурсі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2020. Т. 12, № 1. С. 141–146. URL: <https://doi.org/10.15421/352016> (дата звернення: 25.04.2024).
11. Монастирська Л. В. Комунікативні стратегії переконання як одна з характеристик мовної особистості лідера. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70), № 4(1). С. 176–180. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31\(70\)_4\(1\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31(70)_4(1)__34) (дата звернення: 16.04.2024).
12. Олікова М. О. Когнітивно-комунікативні характеристики еліпсису. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4, № 1. С. 69–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_1_13 (дата звернення: 22.04.2024).
13. Павлов В. В. Інверсія як мовне явище. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4, № 1. С. 81–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_1_15 (дата звернення: 22.04.2024).
14. Позніхиренко Ю. І. Вплив як основа номінативних інтенцій іменованого суб'єкта (прагмалінгвістичний аспект). *Система і структура східнослов'янських мов*. 2014. № 7. С. 124–130. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&p;2_S21STR=sissm_2014_7_18 (дата звернення: 16.04.2024).

15. Соколова О. В. Стилiстика офiцiйних промов А. Меркель. *Нова фiлологiя*. 2020. № 80(2). С. 235–242. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2020_80\(2\)__38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2020_80(2)__38) (дата звернення: 16.04.2024).
16. Соколовська С. В. Iсторiя становлення лiнгвiстичної прагматики в зарубiжнiй i вiтчизнянiй науцi. *Studia philologica*. 2013. № 1. С. 105–106. URL: <https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/23> (дата звернення: 24.04.2024).
17. Тупахiна О. В. Метонiмiя як когнiтивно-семантичний механiзм неологiзацiї нiмецької мови. *Науковi записки [Нацiонального унiверситету "Острозька Академiя"]*. сер. : фiлологiчна. 2010. № 14. С. 258–261. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2010_14_42 (дата звернення: 23.04.2024).
18. Удiлова Т. М., Крупiй О. О. Стратегiї i тактики переконання в полiтичному дискурсi (на прикладi промов Н. Саркозi). *Нова фiлологiя*. 2013. № 57. С. 90–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2013_57_27 (дата звернення: 16.04.2024).
19. Шепетяк О. Теорiя мовленнєвих актiв. *Вiсник факультету романо-германської фiлологiї, За ред. Кемiня В.П.* 2008. № 3. URL: <https://core.ac.uk/reader/19668531> (дата звернення: 16.10.2023).
20. Шкiцька I. Ю. Епiтети, порiвняння, антитеза як засоби iнтенсифiкацiї манiпулятивного впливу. *Лiнгвiстичнi дослідження*. 2011. № 32. С. 249–255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2011_32_44 (дата звернення: 22.04.2024).
21. Akrap D. Rhetorik des Olaf Scholz: Was Fakt ist, bestimme ich. *taz.de*. URL: <https://taz.de/Rhetorik-des-Olaf-Scholz/!5891815/> (date of access: 23.04.2024).
22. Austin J. L. How to do things with words. Cambridge : Harvard University Press, 1962. 166 p.
23. Bach K., Harnish R. M. Linguistic communication and speech acts. The MIT Press, 1982. 352 p.

24. Brennenstuhl W. Speech act sequences. *Research in text theory*. Berlin, New York, 1988. P. 54–69. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110862126.54> (date of access: 19.04.2024).
25. Cialdini R. B. Turning Persuasion from an Art into a Science. *Knowledge and space*. Dordrecht, 2008. P. 199–209. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5555-3_12 (date of access: 17.04.2024).
26. Dzykovich O., Haidaienko Y. Comparative analysis of communication strategies and tactics in Angela Merkel's and Petro Poroshenko's speeches. *Naukovi zapiski Nacional'nogo univertitetu «Ostroz'ka Akademiâ». seriâ «filologiâ»*. 2022. Vol. 1, no. 14(82). P. 94–97. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14\(82\)-94-97](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14(82)-94-97) (date of access: 16.04.2024).
27. Ehrhardt C., Heringer H. J. Pragmatik. Brill, 2011. 156 p. URL: <https://doi.org/10.36198/9783838534800> (date of access: 15.10.2023).
28. Fábíán A. „Wir schaffen das!“. *Sprachgebrauch in der Politik* / ed. by A. Fábíán, I. Prost. Berlin, Boston, 2019. P. 77–102. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110640731-005> (date of access: 18.04.2024).
29. Göhring T. 3 Diskurs – Pragmatik – Kognition: Theoretische Grundlagen. *Diskursive Kämpfe*. Berlin, Boston, 2023. P. 95–202. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110981537-003> (date of access: 18.04.2024).
30. Greisiger L. “Russia is a gog”: scenes from a German tradition. *Gog and magog: contributions toward a world history of an apocalyptic motif* / ed. by G. Tamer, A. Mein, L. Greisiger. Berlin, Boston, 2024. P. 913–958. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110720235-036> (date of access: 21.04.2024).
31. Grice H. P. *Syntax and semantics* / ed. by P. Cole, J. L. Morgan. 3rd ed. New York, 1975. P. 41–58. URL: <https://www.ucl.ac.uk/lis/studypacks/Grice-Logic.pdf> (date of access: 19.04.2024).
32. Gruber-Tokić E., Adamski I. 27. Für die politische Rede typische rhetorische Figuren. *Handbuch Politische Rhetorik* / ed. by A. Bukhart. Berlin, Boston, 2020. P. 583–602. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110331516-028> (date of access: 17.04.2024).

33. Grünert H. Sprache und Politik: Untersuchungen zum Sprachgebrauch der "Paulskirche". Berlin, Boston : DeGruyter, 1974. 356 p. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110839180> (date of access: 17.04.2024).
34. Halytska O. Specificity of connotation meaning of Merkel-eponyms (to «theoretical course of the second foreign language (german)»). *Naukovì zapiski Nacional'nogo unìversitetu «Ostroz'ka Akademiâ». seriâ «filologiâ»*. 2019. Vol. 1, no. 5(73). P. 120–122. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-5\(73\)-120-122](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-5(73)-120-122) (date of access: 11.04.2024).
35. Hindelang G. 1. Was tun wir, wenn wir sprechen?. *Einführung in die Sprechakttheorie*. Berlin, New York, 2010. P. 4–23. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110231489.4> (date of access: 17.04.2024).
36. Huang Y. The Oxford handbook of pragmatics. Oxford University Press, 2017. 711 p. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199697960.001.0001> (date of access: 24.04.2024).
37. Hulei M. D. Persuasion strategies in the French ultra-right discourse. *Problems of semantics, pragmatics and cognitive linguistics*. 2019. No. 36. P. 144–156. URL: <https://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.36.11> (date of access: 08.05.2024).
38. Kaim M. Wehrhaftigkeit in Zeiten der Multipolarität: Über die transformativen Dimensionen der Zeitenwende. *Regieren in der Transformationsgesellschaft. Studien der NRW School of Governance*. / ed. by K. Korte, P. Richter, A. von Schuckmann. Wiesbaden, 2023. P. 81–87. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-41285-2_9 (date of access: 21.04.2024).
39. Karpova K. Linguistic peculiarities of persuasive strategies and tactics in english advertising of eco-friendly products. *Studia linguistica*. 2019. No. 15. P. 26–39. URL: <https://doi.org/10.17721/studling2019.15.84-105> (date of access: 06.04.2024).
40. Klein J. Politische Kommunikation als Sprachstrategie. *Politische Kommunikation in der demokratischen Gesellschaft*. Wiesbaden, 1998. P. 376–395. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-322-80348-1_27 (date of access: 18.04.2024).

41. König H.-D. Empirischer Teil: Macht und Magie in den öffentlichen Reden politischer Akteure. *Macht und Magie*. Wiesbaden, 2022. P. 53–226. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-37584-3_3 (date of access: 18.04.2024).
42. Kosta P. Zur Modellierung persuasiver Sprechakte. *Zeitschrift für Slawistik*. 1995. Vol. 40, no. 3. URL: <https://doi.org/10.1524/slsw.1995.40.3.305> (date of access: 17.04.2024).
43. Kovalchuk V., Akkurt V. Representation of the strategy of persuasion in the translation of English advertising texts of the beauty industry into the Ukrainian language. *Naukovy visnyk of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky: Linguistic sciences*. 2020. Vol. 2020, no. 31. P. 218–231. URL: <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2020-31-14> (date of access: 16.04.2024).
44. Krapyva Y. V., Krikun D. A. Political speech as a type of political communication. *Transcarpathian philological studies*. 2019. Vol. 11, no. 2. P. 42–45. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.7> (date of access: 16.10.2023).
45. Leech G. Principles of pragmatics. Routledge, 2016. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315835976> (date of access: 15.04.2024).
46. Leist A., Zimmermann R. Preface. *After the war?: how the Ukraine war challenges political theories*. Berlin, Boston, 2024. P. 5–8. URL: <https://doi.org/10.1515/9783111183343-202> (date of access: 21.04.2024).
47. Levinson S. C. Pragmatik. / trans. from АНГЛ. by U. Fries. 2nd ed. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1994. 422 p.
48. Liebert W.-A. Empathie mit dem Volk: Beiträge der linguistischen Empathieforschung zur Analyse politischer Kommunikation. *Netz und Werk: Zur Gesellschaftlichkeit sprachlichen Handelns* / ed. by M. Attig et al. Berlin, Boston, 2024. P. 221–236. URL: <https://doi.org/10.1515/9783111086514-017> (date of access: 19.04.2024).
49. Lu J. Interkulturalität als eine diplomatische Diskursstrategie? Eine interkulturelle Diskursanalyse in der deutsch-chinesischen politischen

Kommunikation. *Interkulturelles Forum der deutsch-chinesischen Kommunikation*. 2022. Vol. 3, no. 1. P. 55–78. URL: <https://doi.org/10.1515/ifdck-2023-0007> (date of access: 20.04.2024).

50. Magnusson A. L. Speech act theory. *Encyclopedia of contemporary literary theory: approaches, scholars, terms* / ed. by I. Makaryk. Toronto, 1993. P. 193–199. URL: <https://doi.org/10.3138/9781442674417-048> (date of access: 19.04.2024).

51. Maksymets V., Orel M. Маніпулятивні механізми впливу, ефективність їхнього застосування сучасними іноземними та українськими політичними лідерами. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2017. № 1. С. 65–80. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2017-01-65-80> (дата звернення: 07.04.2024).

52. Marchenko N. M., Savchuk O. H. Structure, semantic and linguo-cognitive features of Chancellor Angela Merkel's German parliament speeches. *Science and education a new dimension*. 2020. Vol. VIII(226), no. 68. P. 30–33. URL: <https://doi.org/10.31174/send-ph2020-226viii68-07> (date of access: 11.04.2024).

53. Mey J. L. Introduction. *Pragmalinguistics: theory and practice* / ed. by J. L. Mey. Berlin, Boston, 1979. P. 9–18. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110815689-002> (date of access: 24.04.2024).

54. Morris C. F. W. Foundations of the theory of signs. *International encyclopedia of unified science*. 1938. P. 1–59. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_2364493_2/component/file_2364492/content (date of access: 24.04.2024).

55. Mushaben J. Madam Chancellor: Angela Merkel and the Triangulation of German Foreign Policy. *Georgetown Journal of International Affairs*. 2009. Vol. 10, no. 1. P. 27–35. URL: <https://www.jstor.org/stable/43134187> (date of access: 16.10.2023).

56. Ortak N. 3. Pragmalinguistische Aspekte persuasiven sprachlichen Handelns. *Persuasion: Zur Textlinguistischen Beschreibung Eines Dialogischen*

Strategiemusters. Berlin, Boston, 2004. P. 47–89. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110933246-004> (date of access: 17.04.2024).

57. Petiy N. V. Persuasive strategies in TED talks on gender. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2017. No. 15. P. 117–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sdzif_2017_15_22 (date of access: 17.04.2024).

58. Sarcinelli U. 14. Sprache, Politik und die Perspektiven der politischen Rhetorik in Deutschland. *Handbuch Politische Rhetorik* / ed. by A. Bukhardt. Berlin, Boston, 2020. P. 301–324. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110331516-015> (date of access: 25.04.2024).

59. Schwarz-Friesel M., Marx K., Damisch S. Persuasive Strategien der affektiven Verunsicherung im aktuellen Diskurs: Ironisieren, Kritisieren und Beleidigen in öffentlichen Streitgesprächen. *Sprache und Emotion in öffentlicher Kommunikation*. / ed. by I. Pohl, H. Ehrhardt. Frankfurt am Main/Berlin/Bern/Bruxelles/New York/Oxford/Wien, 2012. P. 227–254. URL: <https://d-nb.info/1181094356/34> (date of access: 15.04.2024).

60. Searle J. R. A classification of illocutionary acts. *Language in society*. 1976. Vol. 5, no. 1. P. 1–23. URL: <https://doi.org/10.1017/s0047404500006837> (date of access: 16.04.2024).

61. Searle J. R. *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. London : Cambridge University Press, 1969. 203 p.

62. Slavova L. L. Image of a leader's linguistic personality in political discourse. *Когніція, комунікація, дискурс. направление : філологія*. 2015. No. 11. P. 109–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kkd_2015_11_10 (date of access: 17.04.2024).

63. Soldatova S. Political speech as a special kind of institutional discourse (on the material of speeches A. Merkel). *Humanities science current issues*. 2021. Vol. 5, no. 35. P. 133–139. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-20> (date of access: 20.04.2024).

64. Sowinski B. *Deutsche Stilistik: Beobachtungen zur Sprachverwendung und Sprachgestaltung im Deutschen*. 38th ed. Fischer Taschenbuch Verlag, 1978. 344 p.
65. Taguchi N., Kadar D. Pragmatics: an overview. *Encyclopedia of applied linguistics*. 2nd ed. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/370022814_Pragmatics_An_Overview (date of access: 14.10.2023).
66. Tkocz M. Rhetorik, die überzeugt? „Historische Lehren“ in der deutschen Debatte über den Ukrainekrieg - PRIF BLOG. *PRIF BLOG*. URL: <https://blog.prif.org/2024/04/22/rhetorik-die-ueberzeugt-historische-lehren-in-der-deutschen-debatte-ueber-den-ukrainekrieg/> (date of access: 24.04.2024).
67. US presidents' political speeches as a means of manipulation in 21st century society / O. Medvid et al. *Wisdom*. 2022. Vol. 3, no. 2. P. 144–156. URL: <https://doi.org/10.24234/wisdom.v3i2.859> (date of access: 15.04.2024).
68. Vanderveken D. *Meaning and speech acts: volume 1, principles of language use*. Cambridge University Press, 2009. 256 p.
69. van Dijk T. A. What is political discourse analysis?. *Belgian journal of linguistics*. 1997. Vol. 11, no. 1. P. 11–52. URL: <https://doi.org/10.1075/bjl.11.03dij> (date of access: 19.04.2024).
70. Vyskushenko S. A., Mosiienko O. V., Svyrydiuk T. V. Persuasive strategy in the political speeches of the british prime minister Rishi Sunak (rhetorical aspect). *International humanitarian university herald. philology*. 2023. Vol. 1, no. 59. P. 54–57. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.1.12> (date of access: 16.10.2023).
71. Widder R. Unfreiwillige Publikumsinvektive und metainvektive Resonanz. *Invective discourse* / ed. by S. Meier-Vieracker, H. Kämper, I. Warnke. Berlin, Boston, 2024. P. 71–92. URL: <https://doi.org/10.1515/9783111146553-005> (date of access: 21.04.2024).
72. Zohlhöfer R. Moralisierung im Deutschen Bundestag? Das Beispiel der Corona- Politik. *Moral und Moralisierung: Neue Zugänge* / ed. by E. Felder, F.

Nüssel, J. Tosun. Berlin, Boston, 2024. P. 35–62. URL: <https://doi.org/10.1515/9783111284316-003> (date of access: 21.04.2024).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

73. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der 19. Jahreskonferenz des Rates für Nachhaltige Entwicklung am 4. Juni 2019 in Berlin: Bulletin 72-4. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1634878> (date of access: 28.04.2024).

74. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der Deutsch-Griechischen Wirtschaftskonferenz am 9. März 2020 in Berlin: Bulletin 33-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1729574> (date of access: 28.04.2024).

75. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der Festveranstaltung der CDU/CSU-Fraktion zu 100 Jahren Frauenwahlrecht am 28. November 2018 in Berlin: Bulletin 135-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1556736> (date of access: 28.04.2024).

76. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der Festveranstaltung zum 350-jährigen Bestehen des Unternehmens Merck am 3. Mai 2018 in Darmstadt: Bulletin 46-2. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1122390> (date of access: 28.04.2024).

77. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der Festveranstaltung zum 50. Jubiläum des Entwicklungshelfer-Gesetzes am 12. Juli 2019 in Berlin: Bulletin 88-3. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL:

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1648122> (date of access: 28.04.2024).

78. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel bei der Jahresversammlung des Verbandes deutscher Unternehmerinnen (VdU) am 16. Mai 2019 in Berlin: Bulletin 66-3. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1613234> (date of access: 28.04.2024).

79. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel beim 21. Ordentlichen Bundeskongress des Deutschen Gewerkschaftsbundes (DGB) am 15. Mai 2018 in Berlin: Bulletin 54-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1122292> (date of access: 28.04.2024).

80. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel beim Deutschen Mietertag am 14. Juni 2019 in Köln: Bulletin 78-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1638544> (date of access: 28.04.2024).

81. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel beim Digitalgipfel am 29. Oktober 2019 in Dortmund: Bulletin 125-5. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1686836> (date of access: 28.04.2024).

82. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel beim Empfang der Sternsinger am 7. Januar 2019 in Berlin: Bulletin 02-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1566382> (date of access: 28.04.2024).

83. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Europäischen Parlament am 13. November 2018 in Straßburg: Bulletin 123-4. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL:

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1550156> (date of access: 28.04.2024).

84. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel zur Verabschiedung des Präsidenten der Europäischen Zentralbank, Mario Draghi, am 28. Oktober 2019 in Frankfurt am Main: Bulletin 125-3. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite.* URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1686362> (date of access: 28.04.2024).

85. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der 17. Jahreskonferenz des Rates für Nachhaltige Entwicklung am 29. Mai 2017 in Berlin. *German Political Speeches Corpus and Visualization.* URL: <https://politische-reden.eu/BR/t/2585.html> (date of access: 28.04.2024).

86. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Neujahrsempfang der Industrie- und Handelskammer zu Köln am 16. Januar 2017. *German Political Speeches Corpus and Visualization.* URL: <https://politische-reden.eu/BR/t/2534.html> (date of access: 28.04.2024).

87. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Merkel im Rahmen des Bayerischen Wirtschaftsgesprächs der Vereinigung der Bayerischen Wirtschaft am 11. Juli 2017 in München. *German Political Speeches Corpus and Visualization.* URL: <https://politische-reden.eu/BR/t/2635.html> (date of access: 28.04.2024).

88. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur dbb Jahrestagung 2017 am 9. Januar 2017. *German Political Speeches Corpus and Visualization.* URL: <https://politische-reden.eu/BR/t/2531.html> (date of access: 28.04.2024).

89. Merkel A. Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Verleihung der Ehrendoktorwürde der Universitäten Gent und Löwen am 12. Januar 2017. *German Political Speeches Corpus and Visualization.* URL: <https://politische-reden.eu/BR/t/2533.html> (date of access: 28.04.2024).

90. Merkel A. Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Deutschen Bundestag am 21. März 2018 in Berlin: Bulletin 32-2. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite.* URL:

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/newsletter-und-abos/bulletin/regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-862358> (date of access: 28.04.2024).

91. Merkel A. Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel zur Bewältigung der Covid-19-Pandemie in Deutschland und Europa vor dem Deutschen Bundestag am 23. April 2020 in Berlin: Bulletin 46-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1746978> (date of access: 28.04.2024).

92. Merkel A. Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel zur deutschen EU-Ratspräsidentschaft und zum Europäischen Rat am 19. Juni 2020 vor dem Deutschen Bundestag am 18. Juni 2020 in Berlin: Bulletin 67-1. *Die Bundesregierung informiert* | *Startseite*. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1762870> (date of access: 28.04.2024).

93. Scholz O. Eröffnungsrede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der "International Expert Conference on the Recovery, Reconstruction and Modernisation Ukraine" am 25. Oktober 2022 in Berlin. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/eroeffnungsrede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-international-expert-conference-on-the-recovery-reconstruction-and-modernisation-ukraine-am-25-oktober-2022-in-berlin-2138300> (date of access: 29.04.2024).

94. Scholz O. Fernsehansprache von Bundeskanzler Scholz anlässlich des russischen Überfalls auf die Ukraine. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/fernsehansprache-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-des-russischen-ueberfalls-auf-die-ukraine-2007824> (date of access: 29.04.2024).

95. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Olaf Scholz anlässlich der Münchner Sicherheitskonferenz am 19. Februar 2022. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-olaf-scholz-anlaesslich-der-muenchner-sicherheitskonferenz-am-19-februar-2022-2006684> (date of access: 29.04.2024).

96. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz an der Karls-Universität am 29. August 2022 in Prag. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-an-der-karls-universitaet-am-29-august-2022-in-prag-2079534> (date of access: 29.04.2024).

97. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der 27. Konferenz der Vereinten Nationen zum Klimawandel am 7. November 2022 in Sharm-el-Sheikh. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-27-konferenz-der-vereinten-nationen-zum-klimawandel-am-7-november-2022-in-sharm-el-sheikh-2140584> (date of access: 29.04.2024).

98. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der 28. Konferenz der Vereinten Nationen zum Klimawandel am 2. Dezember 2023 in Dubai. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-28-konferenz-der-vereinten-nationen-zum-klimawandel-am-2-dezember-2023-in-dubai-2247232> (date of access: 29.04.2024).

99. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der 77. Generaldebatte der Generalversammlung der Vereinten Nationen. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-77-generaldebatte-der-generalversammlung-der-vereinten-nationen-2127820> (date of access: 29.04.2024).

100. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der Munich Security Conference am 17. Februar 2023 in München. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-munich-security-conference-am-17-februar-2023-in-muenchen-2166452> (date of access: 29.04.2024).

101. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der Verleihung des Karlspreises an den Präsidenten der Ukraine, Wolodymyr Selensky, und das ukrainische Volk am 14. Mai 2023 in Aachen. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-verleihung-des-karlspreises-an-den-praesidenten-der-ukraine-wolodymyr-selensky-und-das-ukrainische-volk-am-14-mai-2023-in-aachen-2190340> (date of access: 29.04.2024).

102. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich des 5. Deutsch-Ukrainischen Wirtschaftsforums am 24. Oktober 2022 in Berlin. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-des-5-deutsch-ukrainischen-wirtschaftsforums-am-24-oktober-2022-in-berlin-2137530> (date of access: 29.04.2024).

103. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich des Women 7 Summit am 25. Mai 2022 in Berlin. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-des-women-7-summit-am-25-mai-2022-in-berlin-2043866> (date of access: 29.04.2024).

104. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz bei dem 13. Petersberger Klimadialog. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-bei-dem-13-petersberger-klimadialog-2063220> (date of access: 29.04.2024).

105. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz bei der 13. Nationalen Maritimen Konferenz. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland | Startseite.* URL:

<https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-bei-der-13-nationalen-maritimen-konferenz-2223386> (date of access: 29.04.2024).

106. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz bei der Bundeswehrtagung "Zeitenwende gestalten" am 10. November 2023 in Berlin. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland | Startseite.* URL:

<https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-bei-der-bundeswehrtagung-zeitenwende-gestalten-am-10-november-2023-in-berlin-2236184> (date of access: 29.04.2024).

107. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz bei der Konferenz "Ostdeutschland 2030 - Heimat und Zukunft" vom 17. November 2023. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland | Startseite.* URL:

<https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-bei-der-konferenz-ostdeutschland-2030-heimat-und-zukunft-vom-17-november-2023-2244962> (date of access: 29.04.2024).

108. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz beim Deutschen Arbeitbertag 2023 der Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände am 18. Oktober 2023. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland | Startseite.* URL:

<https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-beim-deutschen-arbeitbertag-2023-der-bundesvereinigung-der-deutschen-arbeitgeberverbaende-am-18-oktober-2023-2231120> (date of access: 29.04.2024).

109. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz beim G7-Ministertreffen zur nachhaltigen Stadtentwicklung am 13. September 2022. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland | Startseite.* URL:

<https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-beim-g7-ministertreffen-zur-nachhaltigen-stadtentwicklung-am-13-september-2022-2125502> (date of access: 29.04.2024).

110. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz in der Offenen Debatte im VN-Sicherheitsrat zur Ukraine am 20. September 2023. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-in-der-offenen-debatte-im-vn-sicherheitsrat-zur-ukraine-am-20-september-2023-2224620> (date of access: 29.04.2024).

111. Scholz O. Rede von Bundeskanzler Scholz zur Haushaltsdebatte im Deutschen Bundestag am 6. September 2023. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-zur-haushaltsdebatte-im-deutschen-bundestag-am-6-september-2023-2221590> (date of access: 29.04.2024).

112. Scholz O. Zeitenwende-Rede des Bundeskanzlers am 27.2.2022. *Der Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland* | *Startseite*. URL: <https://www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/regierungserklaerung-von-bundeskanzler-olaf-scholz-am-27-februar-2022-2008356> (date of access: 29.04.2024).

ДОДАТКИ

Додаток 1. Реалізація стратегій переконання А. Меркель (типологія мовленнєвих актів)

Стратегія	Тактика	Мовленнєвий акт	Тип ілокутивного акту
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Wir wissen, dass wir die darin festgelegten 17 Nachhaltigkeitsziele global nur dann, wie beschlossen, erreichen werden, wenn wir in Zukunft deutlich schneller vorankommen» [73].	Комісив (обіцянка)
	Напад на суперника (імпліцитний)	«Wer andere für mehr Nachhaltigkeit in die Pflicht nimmt, muss selbst mit gutem Beispiel vorangehen» [73].	Директив (вимога)
	Протиставлення себе і супротивника	«Als ich Bundeskanzlerin wurde, gab es keine einzige Frau auf einer solchen Stelle» [73].	Констатив (твердження)
Театральність	Урочистість	«Das ist ein großes Ereignis» [74].	Констатив (твердження)
	Надмірна експресивність	«Wenn wir uns all das vor Augen führen, dann verstehen wir, dass mit dem EU-Außengrenzschutz und Frontex die illegale Migration bekämpft werden muss, um auch ganz konkret Leben zu retten, das Schleuser immer wieder skrupellos aufs Spiel setzen» [74].	Акт визнання (співчуття)
	Заклик	«Es bietet sich also an, voneinander zu lernen und Erfahrungen auszutauschen» [74].	Директив (заклик)
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Wir sind aber gewappnet; und wir haben ja auch vieles getan» [75].	Констатив (запевнення)
		«Ich freue mich, dass seit 2005, seitdem ich Bundeskanzlerin bin, die Frauenerwerbstätigkeit um zwölf Prozentpunkte gestiegen ist – von 59,5 Prozent auf 71,5 Prozent» [75].	Констатив (інформація)
	Виправдання	«Da das oft Berufe sind, die	Констатив

		entweder aus Beitragsmitteln oder aus Steuermitteln finanziert werden, wird das natürlich auch Prioritätenverschiebungen in den öffentlichen Budgets sowie bei der Frage der Lohnzusatzkosten mit sich bringen» [75].	(інформація)
Театральність	Пафос	«Umgekehrt konnte man sich damals noch viel weniger vorstellen beziehungsweise konnte man es sich überhaupt nicht vorstellen, dass aus dem Unternehmen ein großer und global aktiver Konzern werden könnte» [76].	Констатив (твердження)
	Надмірна експресивність	«Die vielen Initiativen, die die Erinnerung an das dunkle Kapitel der deutschen Geschichte wachgehalten haben, sind von größter Bedeutung» [76].	Констатив (твердження)
	Урочистість	«Ihnen sei auch vonseiten der Bundesregierung ein ganz herzliches Dankeschön gesagt» [76].	Акт визнання (подяка)
Театральність	Урочистість	«Ihre Arbeit in aller Welt ist ein Aushängeschild für unser Land, für Deutschland» [77].	Акт визнання (подяка)
	Надмірна експресивність	«Ich möchte deshalb sehr gern diese Gelegenheit nutzen und Ihnen von Herzen dafür danken, dass Sie dieses Wagnis eingegangen sind, dass Sie losgezogen sind, dass Sie sich auf Unbekanntes eingelassen haben und sicherlich dabei auch viel, viel Spannendes erlebt haben, aber eben auch viel Schweres» [77].	Акт визнання (подяка)
	Заклик	«Berichten Sie davon – Ihren Familien, Ihren Freunden, in der Arbeit, an Universitäten, in den Vereinen, in den verschiedensten Veranstaltungen» [77].	Директив (запит)
Напад (зниження)	Безособове звинувачення	«Aber was wollen Sie nach der zehnten Selbstverpflichtung, nach dem 15. Mahnen, nach dem 16. Gut-Zureden tun, wenn sich einfach nichts ändert und wenn man in den Aufsichtsräten jetzt sieht, dass es mit etwas Druck doch geht?» [78].	Директив (питання)

	Викриття	«Wir haben nach wie vor zu wenige Frauen in Führungspositionen» [78].	Констатив (твердження)
	Висміювання	«Ich muss Ihnen sagen, dass ich persönlich sehr skeptisch bin, wenn manche Länder voll auf die komplette Beitragsfreiheit setzen, aber gleichzeitig keine flexiblen Öffnungszeiten, einen schlechten Betreuungsschlüssel und schlechte Integrationsmöglichkeiten haben» [78].	Констатив (незгода)
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Aber ich glaube, wenn wir einmal die demografische Entwicklung, die Veränderung unseres Altersaufbaus in den nächsten Jahrzehnten in den Blick nehmen, dann wissen wir, dass es im Augenblick gut ist, die Gesamtverschuldung Deutschlands zu senken, damit wir in der Zukunft Spielräume haben, um die Aufgaben der Zukunft stemmen zu können» [79].	Директив (прохання, імпліцитний запит)
		«Wir werden versuchen, die Erwartungen auch einigermaßen – von meiner Seite aus geht es nur einigermaßen – zu befriedigen» [79].	Комісив (обіцянка)
	Протиставлення себе і супротивника	«Als ich von 1990 bis 1994 Frauenministerin war und wir wahnsinnig tiefgreifende Strukturbrüche in allen Teilen der ehemaligen DDR hatten, habe ich mich gewundert: Es gab mindestens so viele entlassene Textilarbeiterinnen wie Arbeitnehmer – meistens Männer – in den metallverarbeitenden Berufen, zum Beispiel im Maschinenbau, aber bei den Frauen gab es nicht so einen Aufstand und die Strukturbrüche verliefen relativ still» [79].	Констатив (інформація)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Nicht alle haben, wie Frau Reker mir gerade sagte, die Möglichkeit, ganz neue Stadtteile zu bauen, weil die Stadtgrenzen sehr beschränkt sind» [80].	Констатив (згода)
	Напад на	«Das Ganze liegt im Bundesrat und	Констатив

	опонентів	wird leider permanent – das muss ich sagen – von den Grünen im Bundesrat mit ordnungspolitischen Maßnahmen verquickt, sodass wir überhaupt nicht vorankommen» [80].	(твердження)
	Вигідна самопрезентація	«Unser Thema heißt also: Wir wollen es schaffen, dass wir jedes Jahr 350.000 Wohnungen in Deutschland neu bauen» [80].	Комісив (обіцянка)
Напад (зниження)	Негативні наслідки у майбутньому	«Das, was mich am meisten besorgt, ist, dass gerade die Verwaltung von Daten – auch von Wirtschaftsdaten, aber auch von Konsumentendaten – in ganz wesentlichen Bereichen zum Beispiel bei amerikanischen Unternehmen liegt» [81].	Констатив (твердження)
	Дискредитація	«Wenn ich dann höre "Ja, ja, wir sind sowieso so weit im Rückstand", dann sage ich: Wir sind im Rückstand und es müssen erhebliche finanzielle Ressourcen eingesetzt werden, um die Speicherung und dann auch die Verarbeitung – die Speicherung ist ja nur der Ausgangspunkt –, also auch das Management mit diesen Daten, das Entwickeln von KI-Algorithmen und die Verknüpfung zu neuen Wertschöpfungsmöglichkeiten zu leisten» [81].	Констатив (твердження — відповідь)
	Викриття	«Das stellt uns – sowohl den Bund als auch die Länder und Kommunen – vor manche Hürde» [81].	Констатив (твердження)
Театральність	Пафос	«Ich freue mich jedes Jahr, wenn Ihr kommt und damit das neue Jahr sozusagen einläutet und diesem Haus den Segen für die Arbeit gebt» [82].	Акт визнання (подяка)
		«Ihr seid also Segensbringer – und Ihr seid Botschafter» [82].	Акт визнання (подяка)
	Надмірна експресивність	«Man möchte sie aus der Gesellschaft ausgrenzen» [82].	Констатив (твердження)
Захист (підвищення)	Напад на суперника	«Wer die Geschlossenheit Europas gegenüber Dritten infrage stellt –	Констатив (твердження)

		zum Beispiel bei vereinbarten Sanktionen oder in Fragen der Menschenrechtspolitik –, der untergräbt die Glaubwürdigkeit der gesamten europäischen Außenpolitik» [83].	
	Вигідна самопрезентація	«Wir haben große Fortschritte bei der Ständigen Strukturierten Zusammenarbeit im militärischen Bereich erreicht» [83].	Констатив (твердження)
	Протиставлення себе і суперника	«Aber in der Frage von Flucht und Migration ist Europa noch nicht so geeint, wie ich mir das wünschen würde» [83].	Констатив (твердження)
Театральність	Урочистість	«Lieber Mario Draghi, du hast nicht den leisesten Zweifel an der Unabhängigkeit der Europäischen Zentralbank aufkommen lassen, wenn du zum Beispiel gesagt hast: "Wir werden von niemandem gedrängt. Wir sind unabhängig. Wir bilden uns unsere eigene Meinung. Das ist es."» [84].	Акт визнання (подяка)
	Пафос	«Euro ist – vielleicht noch vor dem Schengener Abkommen, in jedem Fall aber neben Schengen – das zentrale Symbol der Unumkehrbarkeit des europäischen Einigungsgedankens» [84].	Констатив (твердження)
	Надмірна експресивність	«Liebe Christine Lagarde, ich freue mich sehr, dass mit dir eine so herausragende Persönlichkeit den Staffelnstab von Mario Draghi übernimmt» [84].	Акт визнання (привітання)
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Unser Land genießt einen guten Ruf für seine Expertise und Glaubwürdigkeit in Sachen Nachhaltigkeit» [85].	Констатив (твердження)
	Протиставлення себе і суперника	«Zu Ihrer letzten Jahreskonferenz lag der Entwurf der neuen Deutschen Nachhaltigkeitsstrategie vor. Damals lag die Verabschiedung der Agenda 2030 erst ein gutes halbes Jahr zurück» [85].	Констатив (інформація)
	Напад на	«Deshalb musste ich sagen, dass	Констатив

	суперника	diese Beratungen sehr unzufriedenstellend waren» [85].	(твердження)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Ich werbe immer wieder dafür, sich einmal vorzustellen, man sei selber aus Afghanistan oder Syrien gekommen und stoße auf unsere hochentwickelte Bürokratie» [86].	Директив (заклик)
	Виправдання	«Insofern sind wir durchaus gesprächsbereit, auch wenn das sage ich ganz offen meine Partei sich hierbei manchmal etwas schwer tut» [86].	Констатив (твердження)
	Вигідна самопрезентація	«Aber den Zugang zum Arbeitsmarkt haben wir erleichtert» [86].	Констатив (твердження)
Театральність	Заклик	«Deshalb kann gar nicht oft genug betont werden: Globale Aufgaben erfordern globale Antworten» [87].	Директив (заклик)
		«Wir müssen diese Innovationspotenziale erkennen und nutzen» [87].	Директив (вимога)
	Пафос	«Ich bedauere unverändert, dass sich die amerikanische Administration für den Ausstieg aus dem Pariser Abkommen entschieden hat» [87].	Констатив (засудження, незгода)
Театральність	Заклик	«Dabei muss Eigenverantwortung gezeigt werden» [88].	Директив (вимога)
	Пафос	«Deshalb bin ich auch sehr dankbar dafür ich habe das auch in meiner Neujahrsansprache angesprochen, dass die Menschen einen großen Willen zeigen, unsere freiheitlich-demokratische Grundordnung zu verteidigen» [88].	Акт визнання (подяка)
	Урочистість	«Dafür möchte ich mich einsetzen, dafür setzen sich die ganze Bundesregierung und der Bundestag ein» [88].	Комісив (обіцянка)
Театральність	Пафос	«Es ist die erste Ehrendoktorwürde, die mir von zwei Universitäten gemeinsam verliehen worden ist noch dazu von solch traditionsreichen Universitäten wie	Констатив (твердження)

		den Ihren» [89].	
	Урочистість	«Natürlich ist es für mich eine große Ehre, von zwei so renommierten Hochschulen ausgezeichnet zu werden» [89].	Акт визнання (вдячність)
	Надмірна експресивність	«Ich hätte mir in der Tat nicht vorstellen können, einmal hier zu stehen» [89].	Констатив (припущення)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Zur ganzen Wahrheit gehört, dass wir – ich sage: auch ich – und viele unserer Partner in der EU und der Nato zu lange zu halbherzig reagiert oder einfach gehofft haben, dass uns diese Probleme nicht direkt betreffen werden» [90].	Акт визнання (прийняття)
	Вигідна самопрезентація	«Ja, und als sie kamen, haben wir diese Menschen aufgenommen und sie nicht abgewiesen» [90].	Констатив (твердження)
	Напад на опонентів	«Wir verurteilen diese Bombardements, zum Beispiel einer Schule, auf das Schärfste. Das sage ich in Richtung des Regimes von Assad, aber auch Russlands, das dem zusieht» [90].	Директив (вимога, заборона)
Театральність	Пафос	«Auch mich belastet ganz besonders, was die Menschen erdulden müssen, die in Pflege-, Senioren-, Behinderteneinrichtungen leben» [91].	Акт визнання (співчуття)
	Заклик	«Vergessen wir nie diese Menschen und die zeitweilige Isolation, in der sie leben müssen» [91].	Директив (запит, прохання)
		«Darüber hinaus werde ich heute darauf drängen, dass sich der Europäische Rat schon bald mit grundsätzlichen Fragen befasst: Wo müssen wir auf europäischer Ebene noch enger zusammenarbeiten?» [91].	Директив (вимога)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Aber es gab und es gibt besondere Umstände, unter denen ich diese Maßnahmen nicht nur für richtig, sondern für unverzichtbar gehalten habe, und manche, wie die	Констатив (підтвердження)

		Einhaltung des Mindestabstandes von anderthalb Metern oder das Tragen eines Mund-Nase-Schutzes im öffentlichen Raum, halte ich weiter für unverzichtbar» [92].	
	Напад на супротивників	«Sie wollen die Würde des Menschen antasten, Menschen- und Bürgerrechte infrage stellen» [92].	Констатив (твердження)
	Вигідна самопрезентація	«Ich plädiere für einen offenen Dialog, bei dem wir mit China auch an so wichtigen Themen weiterarbeiten wie dem Abschluss eines Investitionsabkommens, Fortschritten im Klimaschutz oder unserer gemeinsamen Rolle in Afrika, aber genauso an Fragen der Rechtsstaatlichkeit und der Menschenrechte und nicht zuletzt an der Zukunft Hongkongs, wo uns die Sorge umtreibt, dass das so wichtige Prinzip "ein Land, zwei Systeme" mehr und mehr ausgehöhlt wird» [92].	Директив (запит)

Додаток 2. Реалізація стратегій переконання О. Шольца (типологія мовленнєвих актів)

Стратегія	Тактика	Мовленнєвий акт	Тип ілокутивного акту
Напад (зниження)	Звинувачення	«Die jüngsten wahllosen Angriffe, bei denen auch Kamikaze-Drohnen gegen die Zivilbevölkerung und die zivile Infrastruktur in der Ukraine eingesetzt werden, markieren einen neuen Tiefpunkt in Russlands abscheulichem Versuch, die Ukraine von der Landkarte zu tilgen» [93].	Констатив (інформування)
	Висміювання	«Diese barbarische Art der Kriegsführung zeigt nur eins: Putins Russland ist verzweifelt» [93].	Констатив (твердження)
	Дискредитація	«Während wir uns hier versammeln, nimmt Russlands	Констатив (твердження)

		grausamer Angriffskrieg erneut an Intensität zu» [93].	
Напад (зниження)	Викриття	«Unser Ziel: der russischen Führung klar zu machen – für diese Aggression wird sie einen hohen Preis zahlen» [94].	Комісив (обіцянка)
	Дискредитація	«Dieser Krieg ist Putins Krieg» [94].	Констатив (твердження)
	Висміювання	«Aber es gibt kein Zurück in die Zeit des 19. Jahrhunderts, als Großmächte über die Köpfe kleinerer Staaten hinweg entschieden» [94].	Констатив (незгода)
Захист (підвищення)	Напад на суперника	«Um es klar zu sagen: Der Aufmarsch von weit über 100 000 russischen Soldaten rings um die Ukraine ist durch nichts gerechtfertigt» [95].	Констатив (твердження)
	Протиставлення себе і супротивника	«Russland hat nun seine Antwort auf die Vorschläge der USA öffentlich gemacht, und ich sage: Ja, wir sind bereit zu verhandeln.»	Констатив (відповідь)
	Позитивна самопрезентація	«Bei meinem Treffen mit Präsident Putin am Dienstag habe ich deutlich gemacht: Jede weitere Verletzung der territorialen Integrität der Ukraine wird hohe Kosten haben für Russland – politisch, ökonomisch und geostrategisch» [95].	Комісив (обіцянка)
Театральність	Пафос	«Deshalb sind sie ja hier, weil sie in dieser Stadt, zwischen ihren mittelalterlichen Burgen und Brücken, katholischen, protestantischen und jüdischen Gebetshäusern und Friedhöfen, gotischen Kathedralen und Art-Nouveau-Palais, Glashochhäusern und Fachwerkgässchen und im Sprachgewirr der Altstadt das finden, was Europa für sie so ausmacht: allergrößte Vielfalt auf engstem Raum» [96].	Констатив (опис)
		«Europa ist unsere Zukunft, und	Констатив

		diese Zukunft liegt in unseren Händen» [96].	(твердження)
	Заклик	«Und weil ich diese Sorgen sehr ernst nehme, sage ich: Lassen Sie uns gemeinsam nach Kompromissen suchen!» [96].	Директив (запит)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Ja, Russlands brutaler Angriffskrieg auf die Ukraine zwingt uns dazu, für kurze Zeit notgedrungen auch wieder Kohlekraftwerke ans Netz zu nehmen» [97].	Акт визнання (прийняття)
	Позитивна самопрезентація	«Wir stehen fest zu unseren nationalen Klimazielen» [97].	Констатив (твердження)
		«Wir werden aus den fossilen Brennstoffen aussteigen, ohne Wenn und Aber» [97].	Комісив (обіцянка)
Захист (підвищення)	Позитивна самопрезентація	«Noch ist es möglich, dass wir die Emissionen in dieser Dekade so weit senken, dass wir das 1,5-Grad-Ziel einhalten» [98].	Комісив (обіцянка)
		«Deutschland treibt diese Entwicklungen mit Nachdruck voran» [98].	Констатив (твердження)
	Протиставлення себе і опонента	«Aber die Wissenschaft sagt uns ganz klar: Wir müssen uns dafür sehr beeilen - aller geopolitischen Spannungen zum Trotz» [98].	Директив (вимога)
Театральність	Надмірна експресивність	«Das ist blanker Imperialismus!» [99].	Констатив (твердження)
	Пафос	«Meine Antwort, als Deutscher und als Europäer, lautet: Das muss uns gelingen, und das wird uns auch gelingen...» [99].	Констатив (відповідь)
	Заклик	«Wer den Hunger ächten will, der muss Russlands Krieg ächten – diesen Krieg, der auch in Ländern weit weg von Russland für steigende Preise, Energieknappheit und Hungersnot sorgt» [99].	Директив (вимога)

Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Wir haben mehr als eine Million ukrainische Flüchtlinge aufgenommen» [100].	Констатив (твердження)
	Напад на супротивника	«Putins Revisionismus wird nicht siegen» [100].	Констатив (твердження)
	Виправдання	«Das entspricht nicht nur den - wohlgedemert: berechtigten - Erwartungen unserer Partner und Verbündeten» [100].	Констатив (твердження)
Театральність	Пафос	«Russlands grausamer Angriffskrieg – ein Krieg, der für die Bürgerinnen und Bürger der Ukraine Schmerz, Not und Opfer bringt...» [101].	Акт визнання (співчуття)
	Урочистість	«Europa hat dem ukrainischen Volk und ganz persönlich dem Präsidenten Wolodymyr Selensky sehr viel zu verdanken» [101].	Акт визнання (подяка)
	Надмірна експресивність	«Mit allergrößter Tapferkeit verteidigt ihr euer Land gegen Russlands brutale Aggression» [101].	Акт визнання (захоплення)
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Wir unterstützen ihr Land politisch, finanziell, wirtschaftlich, humanitär — und auch mit Waffen» [102].	Констатив (твердження)
		«Wir stehen in diesem Kampf, der auch ein Kampf um die Sicherheit und die Friedensordnung Europas ist, fest an der Seite der Ukrainerinnen und Ukrainer» [102].	Констатив (твердження)
	Напад на суперника	«Russen und Ukrainer sind eben nicht „ein Volk“, wie es Präsident Putin in seiner imperialistischen und kolonialistischen Verblendung behauptet» [102].	Констатив (незгода)
Захист (підвищення)	Протиставлення себе і супротивника	«Insofern muss Geschlechtergerechtigkeit auch das Ziel einer jeden Demokratie und eines jedes Demokraten sein» [103].	Директив (вимога)
	Вигідна самопрезентація	«In Deutschland werden wir das Hilfesystem aus Beratungsstellen,	Комісив (обіцянка)

		Frauenhäusern und anderen Schutzeinrichtungen ausbauen» [103].	
		«Für mich ist völlig selbstverständlich, dass wir alles tun, um ihnen hier ein gutes Ankommen und gute Perspektiven zu bieten» [103].	Констатив (твердження)
Захист (підвищення)	Виправдання	«Niemand kann zufrieden sein damit, dass auch bei uns der Anteil der Kohleverstromung gerade wieder steigt, als Reaktion auf drohende Engpässe bei der Gasversorgung» [104].	Констатив (згода)
	Вигідна самопрезентація	«Aber klar ist eben auch: Alles, was wir heute zur Sicherung der Gasversorgung tun, das muss in Einklang stehen mit unserem Ziel, in Zukunft in Deutschland und weltweit CO2-neutral zu werden» [104].	Директив (вимога)
		«Beim G7-Gipfel in Elmau haben wir beschlossen, den Energiesektor in unseren Ländern bis 2035 so weit wie möglich zu dekarbonisieren» [104].	Констатив (інформування)
Театральність	Заклик	«Und weil diese Fragen miteinander zusammenhängen, dürfen auch unsere Antworten nicht eindimensional sein: Wir müssen unsere Emissionen senken und weiterhin erfolgreich unsere Produkte exportieren» [105].	Директив (вимога)
	Надмірна експресивність	«Auch für unsere Tore zur Welt ist eine neue Zeit angebrochen» [105].	Констатив (твердження)
	Пафос	«Sie sind die Lebensadern für unseren modernen, hochindustrialisierten Staat» [105].	Констатив (твердження)
Захист (підвищення)	Напад на супротивника	«Wir alle sind erschüttert über den grausamen Terror der Hamas und ihrer Unterstützer gegen Israel» [106].	Констатив (незгода)
	Вигідна самопрезентація	«Gemeinsam mit den Vereinigten Staaten und unseren europäischen	Констатив (твердження)

		Verbündeten und Partnern in der Region setzen wir diplomatisch alles daran, dass daraus kein Flächenbrand wird» [106].	
		«Damit erreichen wir 2024 das NATO-Ziel von zwei Prozent, erstmals seit mehr als drei Jahrzehnten» [106].	Комісив (обіцянка)
Театральність	Пафос	«Und was ich ganz besonders wichtig finde für mich und wo ich gar nicht beschreiben kann, wie bewegt ich davon unverändert bin: Ich bin 1998 einmal in den Deutschen Bundestag gewählt worden als Abgeordneter des Wahlkreises Hamburg-Altona und dann wiederholt, immer wieder, bis ich Bürgermeister in Hamburg wurde» [107].	Констатив (інформація)
	Урочистість	«Aber es ist für mich ganz besonders wichtig und auch bewegend zu sehen, dass wir heute in der einer komplett anderen Situation sind, dass es tatsächlich so ist, dass die Zukunft sich mit dem Osten Deutschlands verbindet, dass die modernsten Dinge, die in Deutschland stattfinden, ganz besonders im Osten Deutschlands stattfinden» [107].	Констатив (твердження)
	Заклик	«...eine Herausforderung, vor der wir alle stehen und die wir gemeinsam bewältigen müssen, aber auch ein Grund, gemeinsam anzupacken und „Heimat und Zukunft – Ostdeutschland 2030“ in den Blick zu nehmen» [107].	Директив (вимога)
Захист (підвищення)	Напад на супротивника	«...weil uns alle furchtbare Dinge umtreiben, der furchtbare Angriff der Hamas auf Israel, das Töten von Bürgerinnen und Bürgern des Landes, die unglaublichen Szenen, die wir gesehen haben, wie Menschen um ihr Leben gelaufen sind, wie sie erniedrigt worden sind, wie Kinder getötet worden sind» [108].	Акт визнання (співчуття)

	Протиставлення себе і опонента	«Weil überall im Internet und in manchen Texten, die man anderswo liest, die russische Propaganda ganz schön wirkt, will ich es noch einmal sagen: Nein, es gibt bis heute keine Sanktionen auf Gaslieferungen aus Russland» [108].	Акт визнання (заперечення)
	Вигідна самопрезентація	«Wir sind es, die es geschafft haben, in einer von niemandem erwarteten Weise in kürzester Zeit diese 50 Prozent unserer Gasversorgung durch Importe aus anderen Gegenden der Welt zu ersetzen» [108].	Констатив (твердження)
Театральність	Заклик	«Darum ist es so wichtig, dass diejenigen zusammenkommen, zusammenarbeiten, sich austauschen und voneinander lernen, die für gute Stadtentwicklung überall auf der Welt Verantwortung tragen» [109].	Директив (запит)
	Надмірна експресивність	«Russlands furchtbarer Angriffskrieg gegen die Ukraine ist ein dramatischer Zivilisationsbruch» [109].	Констатив (твердження)
	Пафос	«Die entsetzlichen Bilder dort werde ich immer mit mir herumtragen» [109].	Констатив (твердження)
Напад (зниження)	Викриття	«Zehntausende Soldatinnen und Soldaten sowie ukrainische Zivilistinnen und Zivilisten sind getötet worden» [110].	Констатив (інформація)
		«Russland zielt bewusst auf Getreidesilos und Hafeninfrastuktur» [110].	Констатив (твердження)
	Дискредитація	«Russische Truppen haben gemordet, vergewaltigt und gefoltert» [110].	Констатив (твердження)
Захист (підвищення)	Вигідна самопрезентація	«Wir garantieren der Bundeswehr 2 Prozent NATO-Quote auch 2028, 2029 und 2030, in den ganzen 30er-Jahren» [111].	Комісив (обіцянка)
		«Bis Ende des Jahres stehen die Pläne für den Aufbau des	Комісив (обіцянка)

		Wasserstoffkernnetzes» [111].	
	Напад на супротивника	«Und Sie machen Vorschläge, als gäbe es kein Morgen» [111].	Констатив (твердження)
Театральність	Пафос	«Die himmelschreiende Ungerechtigkeit, der Schmerz der Ukrainerinnen und Ukrainer, sie gehen uns allen sehr nahe» [112].	Акт визнання (співчуття)
	Надмірна експресивність	«Was für eine Schande!» [112].	Констатив (твердження)
	Заклик	«Wir müssen die Ukraine in dieser verzweifelten Lage unterstützen» [112].	Директив (вимога)